LIET. BIBLIOGR. TARNYBOS DOVANA

Europos LIETUVIS

Nr. 14(605). 1960. IV. 7 — Londonas, 1960 metų, balandžio mėn., 7 d. — XIV metai

PACKINGTEL 22 GREAT BRITAIN PAID 1½P 7 APR 60

SPALIS KAZACHSTANE

„SAVANORIŠKASIS“ JAUNIMAS SUKĖLĖ RIAUŠES. NE MAŽIAU KAIP 100 AUKŲ. PAKARTAS MILICIJOS VIRŠININKAS.

Kazachstano respublikoje, į kurią tūkstančiais vežamas „savanoriais“ ir Lietuvos jaunimas, yra Temir-Tau miestelis su apie 54.000 gyventojų. Ten suvaryta daug jaunimo ir statomos pramonės įmonės. Statytojai gyvena stovyklose ir kurį laiką reiškė nepasitenkinimo blogomis darbo ir gyvenimo sąlygomis ir menkais atlyginimais.

Praeitų metų spalio mėn. 3 d. ten prasidėjo riaušės, kurios pareikalavo apie 100 aukų. Tą dieną, šeštadienį, bruzdėjimas prasidėjo valgomojoje salėje. Apie 50 jaunuolių padegė tą salę ir pasitraukė į miestelį, į parduotuvių rajoną, kuriame yra aikštė. Suvertę kioskus ir krautuvėles, jie pasiruošė gintis. Kai vietinė milicija bandė įsikišti ir išsklaidyti jaunuolius, jie pasiruošė barikadas ir atsišaudė akmenimis, o savo atstovus nusiuntė į stovyklą prašyti pagalbos. Netrukus prie barikadų buvo jau apie 1.500 jaunuolių. Čia buvęs pakartas milicijos viršininkas prieš milicijos būstinę, o jo pavaduotojas su milicininkais pabėgo iš miesto.

Tą pačią naktį buvo ištuštintos krautuvės ir dar labiau įsistiprinta gintis. Prie sukilėlių prisidėjo ir dalis miestelio gyventojų. Sekmadienio rytą buvo suverstas statybos administracijos pastatas. Bet tada su kilėlius pasiekė žinios, kad miestan artėja kariuomenė. Kelio posūkyje jaunuoliai užpuolė trim sunkvežimiais važiavusius karius, atėmė iš jų ginklus ir šaudmenis. Vėliau karinių dalinių buvo atsiųsta lėktuvais. Ta miesto dalis, kurioje buvo susispietę sukilėliai, buvo apsupta. Pirmadienio rytą jaunuoliai bandė prasiveržti. Susėdę į tris sunkvežimius, jie skirtingomis kryptimis pasileido tiesiai į kareivius, užstojusius gatvės, ir keletas kareivių buvo užmušta ar sužeista.

Pirmadienio popiečiu kariniai daliniai buvo atitraukti į užmiestį. Vakare pasirodė jaunuoliai, kurie padeda milicijai tvarką daryti. Jie bandė įkalbėti pasiduoti, bet buvo apmėtyti akmenimis.

Vėlai vakare sukilėlius apsupo stipresni kariniai daliniai, turėjusieji įsakymą šauti kiekvieną, kuris norėtų pasiduoti. Jaunuoliai ėmė bėgti, daugumas jų į savo stovyklą, kuri netrukus buvo padegta.

Kariai saugojo miestą iki spalio 8 d. Vėliau liko tik vienas dalinys.

KAI KURIE PASIKEITIMAI VILNIŠKIAME KOMPARTIJOS CENTRO KOMITETE

Šįmet kompartijos CK Vilniuje ne tik nebuvo padidintas, kaip anksčiau kad būdavo kiekvieno suvažiavimo proga, bet truputį netgi sumažintas. Vietoj 120 CK narių dabar bus 119, o vietoj 56 kandidatų liko 49.

Iš CK iškrito 32, pridėti nauji — 31. Tarp iškritusiųjų yra buv. žemės ūkio ministeris V. Augustaitis (dabar pavaduotojas prie Vazalinsko), buv. „užsienių reikalų ministeris“ I. Gaška, M. Kaunaitė, buvęs saugumo viršininkas K. Liaudis (bus revizijos komisijos pirmininku), B. Pušinis, J. Stimburys — daugumas iš jų jau bepasitraukią į pensiją. Atskirai pažymėtini J. Bulavas ir J. Petkevičius. J. Bulavas prieš dvejus metus dar buvo universiteto rektorius. Sniečkus šiame suvažiavime jau viešai pasakė, kad J. Bulavas iš universiteto rektoriaus pareigų buvo atleistas už „buržuazinį nacionalizmą“ ir kad jis buvęs ir iš partijos pašalintas. J. Petkevičiaus išnykimas iš CK tuo pačiu metu, kai jis tapo išstumtas iš komjaunimo vadovybės, ne mažiau reikšmingas.

Tarp naujų CK narių yra naujas geležinkelių viršininkas G. Žemaitis, naujas saugumo viršininkas Randakevičius, dabartinis universiteto rektorius J. Kubilius, rašytojų pirmininkas E. Mieželaitis. Pastarasis į CK narius pakilo iš revizijos komisijos. Bet jo kolega V. Reimeris, irgi buvęs revizijos komisijoj, ne tik neiškilo į CK, bet net ir revizijos komisijon nebepateko. Revizijos komisijoj pastoviai laikosi M. Chodosaitė - Aleksandrovičienė, buv. turtingiausio Kaune namų savininko duktė.

(LNA)

Kas atsitiko su komsomolo vadais Vilniuje?

Aiškėja, kad vasario 11-12 Vilniuje įvykusio komsomolo suvažiavimo metu ligšiolinė tos organizacijos vadovybė Lietuvoje buvo lyg viesulo nušluota. Ne tik neliko nei vieno to paties sekretoriaus (tai yra, mūsiškai tariant, centro valdybos prezidiumo nario), nei vieno to paties biuro (tai yra, centro valdybos nario), bet ir visame centro komitete (taryboje), iš 81 nario tie patys liko tik penki! 24 kandidatai į CK — visi nauji. Devyni revizijos komisijos nariai — visi nauji. Iš senos revizijos komisijos tik viena narė, A. Navickaitė, pakilo į Centro komitetą.

Tokių stambių permainų nebuvo net prieš septynerius su viršum metų, dar Stalinui gyvam tebesant, kaip 1952 m. gruodžio 12 d. į komsomolo viršūnę atėjo Juozas Petkevičius, išbuvęs joje ligi šių metų vasario 12 dienos. Kaip anuomet Antanas Raguotis, perskaitęs suvažiavime apyskaitinę kalbą, staiga dingo iš viešumos, taip dabar dingsta Petkevičius ir visi jo pagrindiniai bendradarbiai (J. Petkevičiaus vietą ir kompartijos centro komitete jau užėmė naujas komsomolo vadas A. Česnavičius).

Permainos, matyt, buvo suplanuotos jau anksčiau, 1959 m. gruodžio 12 d. Komjaunimo Tiesoj paskutinį kartą buvo A. Laurinčiukas, kaip redaktoriaus, parašas. Po to Komjaunimo Tiesa visą laiką buvo pasirašoma redaktoriaus pavaduotojos J. Civilkaitės. Dabar, vasario 12 d. vakarą, buvo formaliai sudarytas naujas centro komitetas ir jo biuras bei sekretoriatas, o jau tą naktį spausdintoji Komjaunimo Tiesa išėjo su J. Civilkaitės kaip redaktoriaus, ne kaip pavaduotojos parašu.

Iš penkių pasilikusių senųjų CK narių trys yra komsomolo organizacijos prižiūrimų leidinių redaktoriai: J. Lapašinskas—Jaunimo Gretų (iliustruotas mėnesinis žurnalas), M. Marcalis—Lietuvos Pionieriaus (dukartsavaitinis laikraštukas mokyklinio amžiaus vaikams) ir A. Dulinskas — Genio (mėnesinis iliustruotas žurnalas mažamečiams). Kiti du seni CK nariai — V. Morkūnas ir V. Peisaravičius.

Iš redaktorių krito ne tik Laurinčiukas, bet ir A. Jonynas, aklas rašytojas (ir aklas komunistas), Moksleivio redaktorius (mėnesinis žurnalas vyresniems moksleiviams).

Laurinčiukas su Petkevičium pereitą vasarą buvo Vienoj, sovietų organizuotame jaunimo festivalyje, matėsi su vienu kitu lietuviu iš Vakarų, jų tarpe ir J. Valaičiu, su kuriuo paskui Laurinčiukas polemizavo per savo laikraštį.

Pranešimai suvažiavime ir diskusijos po jų buvo visiškai trafaretinės kalbelės, iš kurių visiškai nematyti nei ryškesnių pagyrimų, nei ryškesnių priekaištų ligšiolinėms komsomolo vadovams Lietuvoje. Suvažiavimo rezoliucijoje tačiau ligšiolinės vadovybės darbas įvertintas tik „patenkinamai“.

Suvažiavime buvo trys svečiai iš maskvinio komsomolo centro komiteto, jų tarpe B. Čirkovas. Šis svečias po suvažiavimo ne tik neišvyko į Maskvą, bet pasiliko Vilniuje faktinuoju šeimininku, būtent, antruoju sekretorium (mūsiškai tariant, Centro Valdybos vicepirmininku). Prie Petkevičiaus antras sekretorius irgi buvo rusas — G. Fedotovas.

(LNA)

Kas terorizuoja užsieniečius Bavarijoj

Jau daug kartų Miunchene ir kitur įvyko įvairaus pobūdžio pasikėsinimai prieš emigrantus — pabėgėlius iš Rytų, kaip prieš paskirus asmenis, taip ir prieš jų įstaigas. Ypač didelį susijaudinimą sukėlė nužudymai dviejų žymių emigrantų vadų: visai neseniai ukrainiečių kovotojo už laisvę Banderos, o prieš porą metų slovakų veikėjo Cernak; pastarojo pasikėsinimo metu žuvo ir viena prašalaitė vokietė. Todėl vokiečiai Bavarijoje dėl panašių teroro aktų yra labai susirūpinę ir kartais išreiškia nepasitenkinimą emigrantais, juo labiau, kad, kaip taisyklė, beveik po kiekvieno teroro veiksmo pasklinda žinios, jog tai darą besirivalizuojančios pačių emigrantų organizacijos... Šitokių įvykių akivaizdoje bavarai nenori duoti butų Rytų užsieniečiams; ypač sunku gauti butų kokioms nors emigrantų įstaigoms, nes gyventojai to namo, kuriame būna tokios įstaigos, protestuoja ir skundžiasi valdžios organams, bijodami, kad per sovietų agentų pasikėsinimus nenukentėtų ir jie patys.

Šį klausimą kovo mėn. pradžioj kėlė ir svarstė ir Bavarijos parlamento atstovai. Socialdemokratų frakcijos vadas Dr. W. Hoegneris savo raštiškam užklausime Bavarijos vyriausybei išreiškė didelį nepasitenkinimą besikartojančiais teroro veiksmais ir drauge pasakė savo nuomonę, kad įvairūs pasikėsinimai prieš užsieniečius vykdomi, tur būt, agentų iš Rytų. Bavarijos vidaus reikalų ministerija, pasiremdama krašto kriminalinės policijos ir kitų rūšių saugumo organų surinktais duomenimis, šitokį spėliojimą patvirtino. Sekretorius Junker parlamentui pareiškė, jog teroro aktai yra vykdomi agentų, „centralizuotai vairuojamų iš vienos vietos“. Kartu buvo pareikšta, kad nėra jokių pagrįstų duomenų, kurie patvirtintų, jog įvairūs atentatai būtų vykdomi pačių emigrantų besirivalizuojančių asmenų ar grupių; šitai vidaus reik. ministerija savo atsakyme Bavarijos parlamentui ypač pabrėžė.

Gandai, kad patys emigrantai vieni prieš kitus ruošia pasikėsinimus, skleidžiami, matyt, taip pat pačių sovietų agentų, norint nukreipti dėmesį nuo savęs ir sąmoningai diskriminuoti užsieniečius vokiečių akyse.

Šiuo laiku (remiantis 1959 m. vasaros statistika) Bavarijoje yra apie 124.000 užsieniečių. Beveik pusė jų — apie 60.000 — gyvena sostinėje Miunchene. Tie statistiniai duomenys rodo, kad užsieniečių skaičius Bavarijoje nuolatos auga. Miunchenas V. Vokietijoje darosi tiesiog visos užsieniečių iš Rytų veiklos centru, kuris traukia dėmesį ir sovietų agentų, vykdančių pagal Maskvos įsakymą teroro aktus.

Bavarijos vid. reik. ministerija iškelia, jog policijai ir konstitucijos apsaugos tarnybai yra pabrėžtinai nurodyta, kad politinių emigrantų grupių veikimą „tiksliausiai stebėtų“...

Galima suprasti vokiečių rodomąjį rūpestį, tačiau šis rūpestis mums, užsieniečiams, kelia ir savotišką nerimą, juo labiau, kad iki šiol nebuvo sugautas dar nė vienas sovietų teroristas, o prieš emigrantų veiklą jau daug pasisakyta...

M.M. (ELI)

KOMUNISTAI SUSISPIETĘ MIESTUOSE

Iš kompartijos suvažiavimo mandatų komisijos pranešimo matyti, kad vien iš Vilniaus suvažiavime buvo 169 delegatai, iš Kauno 81, iš Klaipėdos 45, t.y., 295 vien tik iš tų trijų miestų. O iš viso atstovų buvo 696.

Jeigu miestuose kiekvienas atstovas reprezentavo nustatytą skaičių narių komunistų (90), tai Vilniuje turėtų būti per 17.000 komunistų, Kaune per 7.000 ir Klaipėdoj 4.000. Iš viso trijuose miestuose apie 28.000, arba daugiau kaip pusė visų narių ir kandidatų. O jei atstovavimas ir čia vyko vis nuo nepilnų 90-ties, tai vistiek šiuose miestuose turėtų susikoncentruoti mažiausia 23.000 komunistų.

Iš 62 rajonų tik 12 rajonų turi po daugiau kaip 500 komunistų, ir tai tik todėl, kad dabar neseniai buvo panaikinta 16 rajonų, todėl likusieji rajonai atitinkamai padidėjo. Prieš tą sujungimą tik vienas rajonas iš 78 turėjo daugiau kaip 500 komunistų. Vidutiniškas rajono gyventojų skaičius yra per 30.000, iš jų balsuoti teisę turinčių apie 19.000.

(LNA)

KOMUNISTŲ STATISTIKOS TIKSLUMAS

Kompartijos suvažiavime Vilniuje mandatų komisijos pirmininkas J. Novickas (dabar naujas politbiuro narys) sakė, kad atstovavimo normos šiam suvažiavimui buvo nustatytos po 1 atstovą sprendžiamuoju balsu nuo 90 narių ir po vieną be sprendžiamojo balso nuo 90 kandidatų. Ir sakė, kad „Rinkimuose šių normų buvo visiškai laikomasi“.

Toliau J. Novickas pareiškė, kad partija Lietuvos teritorijoj turi 46.381 narį ir 7.943 kandidatus. Jeigu atstovus renkant tikrai būtų buvę laikomasi normų, tai suvažiavime turėjo būti 515 atstovų su balsu ir 88 be balso. O buvo 593 su balsu ir 103 be balso: vienų 78, kitų 15 perdaug. Panašiai „liberaliai“ nustatomas vietų skaičius ir visuose sovietuose. Pvz., į vilniškį respubliką sovietą visada nustato tiek vietų, lyg Lietuvoje būtų gerokai per tris milijonus gyventojų, nors yra tik 2.7 mil.

(LNA)

PRAMOGOS TVENKINYJE

Kauno elektrinės tvenkinyje (vadinamojoj Kauno jūroj) rengiamasi statyti plūduriuojantį pramoginį namą, kuriame būsiąs ištaigingas restoranas ir skaitykla. Pavasarį tvenkinyje taip pat pradės plaukioti 150 vietų keleivinis motorlaivis.

(LNA)

Septynios DIENOS

ANTRAS BANDYMAS SAHAROJE

Balandžio 1 d. Prancūzija išbandė Saharoje antrą atominę bombą, mažesnę už pirmąją.

Tai sujaudinę Prancūzijoje viešintį Chruščiovą.

RADIJO SUTRIKIMAI

Kovo 31 d. pasaulyje įvyko atmosferinių ir magnetinių sutrikimų. Tai palietė radiją ir susisiekimo kabelius.

Tai susiję su saulės dėmėmis.

BRITŲ BAZĖS VOKIEČIAMS

Britų gynybos ministeris pareiškė, kad bazių klausimą vokiečiams D. Britanijoje turės išspręsti Šiaurės Atlanto pakto valstybės.

LENKŲ LĖKTUVAI KUBAI

Pagal kovo 31 d. susitarimą, Lenkija tieks Kubai lėktuvus ir helikopterius.

Pagal tą sutartį Lenkija Kubai tieks ir laivus, cemento fabrikus, sunkiąsias mašinas. Lenkija gaus cukraus, tabako, kavos, vaisių ir mineralų.

AMERIKONIŠKAS REAKTORIUS JUGOSLAVIJAI

Amerika sutiko bendradarbiauti su Jugoslavija atominės energijos srityje.— jos panaudojimo taikiems tikslams. Gali būti pasiųstas į Jugoslaviją atominių tyrimų reaktorius.

Jugoslavija gauna iš Amerikos lėktuvų motorų.

PALEISTAS DR. BANDA

Britų kolonijos Nyasaland nacionalistų vadas Dr. Banda buvo paleistas iš kalėjimo.

Prieš dvejis metus jis grįžo iš savanoriškos tremties (40 metų praleido Amerikoje ir D. Britanijoje), ir afrikiečiai laikė jį „Mesiju“ ir „Išvaduotoju“. Kalėjime išbuvo metus.

Dabar jis pats prisidėjo prie gubernatoriaus atsišaukimo ramiai laikytis.

PIETŲ AFRIKOJE DAR NERAMU

Po didelių žudynių Sheppervillėje, kur buvo nušauta keliasdešimt afrikiečių, visoje Pietų Afrikoje neramu: afrikiečiai būriuojasi ir demonstruoja, o policija šaudo.

Tvarkai palaikyti mobilizuojami ir apginkluojami baltieji.

TILTAS PER KANALĄ

Prieš kurį laiką buvo suprojektuota ties britų kanalu iškast tunelį, kuriuo būtų susisiekiama tarp D. Britanijos ir Prancūzijos.

Dabar paruoštas planas pastatyti per kanalą tiltą.

BRITAI IR VOKIEČIAI NESUTARIA

Koenigswinter buvo britų ir vokiečių parlamentarų ir žurnalistų konferencija, ir dėl to vokiečių spauda sujudo, nes paaiškėjo, kad britai yra linkę pripažinti Rytų Vokietiją.

RUSŲ ALYVA JAPONIJAI

Pasirašyta rusų - japonų sutartis, pagal kurią Japonija per 6 metus įsigabens 6-8 milijonus tonų alyvos.

FRANKO IR DON JUANO SUSITIKIMAS

Generolas Franko prie Portugalijos sienos buvo susitikęs su pretendentu į Ispanijos sostą Don Juanu.

Oficialiai to pasimatymo metu turėjo būti aptarti Don Juano sūnaus Carlos mokymo reikalai (jis yra 22 m. amžiaus ir mokosi Ispanijoje). Bet spėjama, kad Don Juanas bus iškėlęs ir savo teisių į sostą klausimą.

MAŽINA PLANUS

Kinija buvo žadėjusi šiais metais padvigubinti savo derlių. Dabar sumažino planus ir žada tik 10 procentų padidinti.

Pramonės planai palikti dideli.

KIEK TRUKTŲ KARAS EUROPOJE?

Šiaurės Atlanto Pakto valstybės svarsto, kiek ilgai reikėtų kariauti Europoje ir todėl kiek tam karui reikėtų atsargų.

Britų gynybos ministeris Watkinson pasiūlė pasvarsyti galimybę, kad toks karas truktų ne ilgiau kaip 30 dienų ir kad tik tokiam laikui reikia apsirūpinti.

PALEISTI RAŠYTOJAI

Vengrų radijas pranešė, kad minint Vengrijos „išlaisvinimo“ 15 metų sukaktį paleisti kai kurie rašytojai, tarp kurių yra ir garsusis Tibor Dery, kuris 1956 m. buvo nuteistas 9 metams.

SĖJA NEPASITIKĖJIMO SĖKLĄ

Dr. K. Adenaueris pareiškė, kad Chruščiovas, važinėdamas po Prancūziją, sėja prancūzuose nepasitikėjimo vokiečiais sėklą.

DAR 10 NAUJŲ KARDINOLŲ

Kovo 28 d. popiežius Jonas XXIII paskyrė 10 naujų kardinolų, tarp jų negrą, japoną ir filipinietį.

Trijų naujųjų kardinolų pavardės laikomos paslaptyje, Manoma, kad tarp jų yra Prahos arkivysk. Beran, kuris prieš 9 metus buvo areštuotas ir nuteistas.

Kardinolų kolegijoje dabar yra 33 italai ir 52 neitalai.

KU KLUX KLAN GYVAS

Georgijos valstijoje Amerikoje kovo 20 d. per Cobb rajoną pravažiavo 100 automobilių su uniformuotais kukluxklaniečiais.

Tai buvo demonstracija, kuri turėjo įtikinti krautuvių savininkus, kad jie turi languose iškabinti jų atsišaukimus dėl negrų išskyrimo.

PASAULYJE

— Paryžiuje pavogta 150.000-250.000 sv. vertės paveikslų kolekcija (paveikslai nukabinti nuo sienos).

— Britų aviacijos karininkas Wraight, kuris išdavė rusams karinių paslapčių ir pats išbuvo 3 metus pas rusus, nuteistas Londone 3 metams.

— Kovo 31 d. Kipro salos paštas pritrūko šilingo vertės ir mažesnių ženklų, ir tūkstančiai žmonių negalėjo pasiųsti laiškų (juos reikėjo perštampuoti „Cyprus Republic“ žodžiais).

— Prancūzijoje motoristams uždrausta savaitgaliais ir švenčių dienomis tarp balandžio 1 d. ir spalio 1 d. važiuoti greičiau kaip 62 mylias per valandą (sunkvežimiai 42, autobusai 55).

— Paryžiuje nuteistas mirti Georges Rapin, kuris nužudė merginą ir apliejęs žibalu gatvėj sudegino (tą pat rytą nužudė garažo darbininką, be to, prisipažinęs, kad ketąs nužudęs dar 11 asmenų dėl savo noro pasirodyti savo pasakojimų herojum).

— Pasaulio Sveikatos Organizacijos studijų grupė priėjo išvados, kad cigarečių rūkymas didina mirštančiųjų plaučių vėžiu skaičių.

— D. Britanijoje vėl atpigo daniškas sviestas.

— Hanstone, Teksas valstijoje, Amerikoje, kilo triukšmas, kai 4 negrai restorane gavo kavos ir valgyti, bet turėjo sumokėti 50 kartų daugiau negu normaliai (2½ dol. už kavos puoduką, kurio normali kaina yra 5 centai, 6½ dol. už kiaušinienę su lašiniais, 15 dol. už mėsos kepsnį).

— Britai bando naujus vaistų grybelius, kurie turėtų padėti palaikyti gimdymų kontrolę (bandymai ne visiškai sėkmingi, nes nuo tų grybelių skauda galvą, skilvį ir t.t).

INŽ. DAUGUVIETĮ KALTINO „TYČINIU NACIONALIZMU“

(E) Respublikinės projektinės kontoros viršininkas inž. Dauguvietis, nors ir partietis, komunistinių kontrolės organų buvo kaltinamas dėl „rimtų klaidų darbe su kadrais“. Tos klaidos buvusios suprastos kaip „tyčinis nacionalizmas“. Vilniaus miesto partinė organizacija ėmė reikalą tirti, „pataisė jauną vadovą, pasmerkė jo klaidas, bet taip pat išaiškino, kad čia nėra sąmoningo nacionalizmo“, rašoma Vilniaus „Tiesoje“. Laikraštis gėrisi tokia išeitim, nes „nacionalistai nepralaimėtų, jei jiems būtų priskirtas žmogus, kuris iš esmės nieko bendra su jais neturi“.

Su Vilniaus universiteto rektorium Bulavu ne taip švelniai pasielgta, jis buvo pašalintas ir iš pareigų ir iš partijos (už nuslydimą į „nacionalistines pozicijas“).

DAR VIENAS SNIEČKAUS PRISIPAŽINIMAS

Savo baigiamajam žody pastarajam kompartijos suvažiavimui Vilniuje Sniečkus šūktelėjo:

— Argi neaišku, kad būdami vieni, mes niekuomet nebūtume galėję nusikratyti kapitalistų, dvarininkų, imperialistinių grobikų priespauda!

(LNA)

Pertvarkomas Vilniaus gatvių apšvietimas

(E) Vilniaus gatvių apšvietimas pertvarkomas iš paprastų lempų į stiebines (dienos šviesos) lempas. Tuo pertvarkymu tikimasi į metus sutaupyti apie 2 milijonus kwh srovės.

Broliui Amerikoje mirus, savo narei
p. G. JOHNSTONE
nuoširdžią užuojautą reiškia
DBLS Coventry Sk. Valdyba ir nariai

SALOMĖJOS NĖRIES KELIAS

Atsitiktinai pateko man į rankas storoka knyga (563 psl.) — „Literatūros ir Kalbos“ IV tomas apie Salomėją Nėrį (Lietuvos TSR Mokslų Akademijos 1959 m. išleista).

Iš karto nenorėjau tos knygos prisiliesti — tokį nemalonų įspūdį paliko man Salomėja Nėris, ta, iš pradžios savo kūrybos tokia sparnuota ir tokia lyrinė poetė, kuri vėliau iš ateitininkų peršoko į komunistų eiles, tuo pačiu iš didelės poetės, nusikračiusi idealistinės pasaulėžiūros ir estetizmo, tapdama tik bolševikų agitatorė, socialistinio realizmo skelbėja.

Smalsumas nugalėjo, pradėjau vartyti knygą, tikėdamasi surasti joje paaiškinimą dėl to beprotiško poetės žygio.

Pirmoji šitos knygos dalis, kurią sudaro poetės draugių, kolegų, kolegių, mokytojų, mokinių ir giminių atsiminimai apie poetę, yra stebėtinu būdu parašyta be įprastos bolševikinės propagandos, be demagogijos, be nepriklausomybės laikų ir žmonių teršimo. Iš tų atsiminimų laisvoj Lietuvoj „mūsų dienos kaip šventė, kaip žydėjimas vyšnios“ (S.N.).

Tik graudu, kad tos dienos buvo tokios trumpos ir kad taip netikėtai ir žiauriai tapo bolševikų sumindžiotos. Nėris, lyg nujausdama nelaimę, rašė:

„Tai skubėkite džiaugtis —
Vai, prabėgs, nebegrįš jos!
Mūsų dienos kaip paukščiai,
Kaip žydėjimas vyšnios“.

Iš visų Nėries amžininkų prisiminimų laisvoji Lietuva atrodo graži, poetinga, kultūringa, produktinga. Net ir provincijoj gimnazijose, kaip Lazdijuose, Panevėžy, kur Nėris dėstė vokiečių kalbą, stengtasi palaikyti kultūrinį gyvenimą, visur buvo bibliotekos, ypač Panevėžio gimnazijoj mokslo lygis buvo aukštas, prižiūrima tvarkos ir švaros, gimnazijos rūmus supo gražus sodas su puikiom rožėm; mokinės buvo išauklėtos, mokytojų santykiai malonūs. Ten pat rašytojas Lindė-Dobilas vedė meno kuopelę. Jis su mokiniais ruošė literatūros vakarus, pasikalbėjimus, skaitymus, vaidinimus. Jam mirus jo vietą kuopelėj užėmė Nėris. Kaip jai sekėsi ją vesti — knygoj neminima. Dėl Lindės-Dobilo mirties Nėris buvo labai nusiminusi. Ji, juodai apsivilkusi, įėjo į salę, kur buvo pašarvotas kunigas-rašytojas, paprašė gabalo popieriaus ir čia pat, prie karsto, sukūrė eilėraštį „Tėvelis miega“:

Iš didžio sielvarto aš mirštu,
Tokia tyla baisi man.
Vai, gauskite, varpai, sirenos,
Raudokit mano skundą“.

Nėris padavė eilėraštį savo kolegei mokytojai, o pati verkdama išbėgo iš salės. Ji buvo dar jautri lietuvaitė.

Atsiminimuose visos Nėries mokinės vienu balsu kartoja, kad ji buvo tyli, kukli ir nepaprastai jautri. Kartais klasėje prie mokinių dėl menkniekio pravirkdavo. Pavyzdžiui, mokinė paprašė perkelti ją iš paskutinio suolo į pirmąjį, Nėris pasiūlė jai savo vietą, pati gi nuėjo prie lango ir apsiverkė. Toks perdėtas mokytojos jautrumas labai varžė mokines; jos nežinojo, kaip tokiais atvejais elgtis. Nėris klasėje užsisvajodavo, užsimiršdavo. Mokytojauti ji nemėgo ir nuobodžiavo, nes jos gyvenimas „kaip vėjas palaidas, kaip sakalas skrieja per tyrus laukus“. Todėl klasėj jai buvo trošku. Bet jos įtaka mokinėms buvo gera. Ji ragino mokines rašyti dienynus, eilėraščius, paskui juos taisė, davė patarmius, geresnius garsiai klasėje skaitė. Ji mėgo taip pat mokinėms skaityti lietuvių ir pasaulinės literatūros klasikus. Sugebėdavo sudominti mokines ir tuo būdu išugdė savo mokinėse meilę literatūrai, grožiui, poezijai. Ypač taip buvo, kai dėstė Kaune, III gimnazijoj, lietuvių kalbą.

1936 m., Gabr. Petkevičaitės-Bitės 75 metų amžiaus sukaktį minint, Nėris skaitė savo eilėraščius su dideliu pasisekimu. 1938 m. Ukmergėj, literatūros vakaro metu, kuris buvo suruoštas premijuotiems rašytojams pagerbti, Nėris vėl skaitė savo eiles. Publika jai sukėlė ovacijas ir entuziastiškai plojo, nors visi žinojo, kad Nėris yra pasukusi į kairę.

RAŠO V. Lozoraitienė

Norėtųsi pamatyti šiandieną, po 42 metų komunistinio žiauraus žmonių perauklėjimo, Pasternaką Maskvoje skaitant savo eilėraščius ir publiką jam entuziastiškai plojant.

„Buržuaziniais laikais“, kaip Nėris vadino nepriklausomybės laikus, lietuviai mokėjo vertinti Nėries poetinį talentą. Ji už savo eilių rinkinį „Diemedžiu žydėsiu“ buvo premijuota.

Ir vienąkart, pavasari,
Tu vėl atjosi drąsiai.
O mylimas pavasari,
Manęs jau neberasi.

Sulaikęs juodbėrį staiga,
Į žemę pažiūrėsi:
Ir žemė taps žiedais marga
Aš diemedžiu žydėsiu“.

Nėris gavo stipendiją studijuoti literatūrai Paryžiuje. Turėjo galimybių važinėti į užsienius. Kodėl Nėris nesusidomėjo laisvųjų kraštų aukšta kultūra ir jų turtinga literatūra, o pasuko į vergiškus, nuo kultūringo pasaulio atsilikusius Sovietus, — nesupratama. Gal tikėjosi ten rasti gyvenimą „jauną, ugningą“, kurio taip ieškojo.

1931 m. kairiųjų žurnale „Trečiame Fronte“ ji pareiškė: „Klausykit! Štai nuo čia... Nuo šio laiko sąmoningai stoju prieš darbo klasės išnaudotojus ir savo darbą stengiuosi sujungti su išnaudojamųjų masių veikimu, kad mano ateities poezija būtų jų kovos įrankiu ir reikštų jų norus ir kovos tikslus. Salomėja Nėris“.

Jai atrodė, kad „tiktai Tarybų Sąjungoj padarytas galas visokioms neteisybėms“. Kada visas pasaulis tužo ir niršo dėl vykstančių Sovietuose žiaurumų, Nėris aiškino, kad „tik ten nesą jokių socialinių nelygybių, neteisybių, kad tik ten kiekvienas žmogus laikomas žmogumi“. O iš tikro Stalino šėlimo metais tik Sovietuose žmogus buvo paverstas į mašiną be sielos, tik ten milijonai žmonių mirdavo kasyklose, miškuose, Sibire. Nėris vis tai lyg nematė, o gal nenorėjo matyti. Bet sutikus Paryžiaus gatvėj mergaitę, pardavinėjančią gėles už 20 sū, ji susijaudino ir sukūrė eilėraštį. Jos vaizduotėj „nuo mergaitės sulytų kasų šalti lašai sruvena, jos nuvargę stingsta pirštai, jos akyse tamsu, ir ji šaukia: aš mirštu dėl dvidešimties sū!“

Atsitikimas su mergaite Paryžiuje buvo tik poetiška Nėries fantazija, o Sovietuose, ypač Ukrainoj, tuo laiku milijonai žmonių tikrai badu mirdavo, bet Nėris jais nesisielojo, neprotestavo dėl jų neteisingos, beprasmiškos mirties ir nepaskyrė jiems nė vienos eilutės savo poezijoj. Būdama tada Maskvoj ji nematė, kad kūdikiams trūksta pieno, o suaugusiems duonos ir kad valdantieji bolševikų buržujai visko turi su pertekliu, kiekvienas jų Maskvoj gyvena gražiam bute ir išlaiko „dačą“ už miesto, kai liaudis po dešimt žmonių vienam kambary susigrūdusi. O Nėris entuziastiškai apie kažkokią lygybę ir laimę Sovietuose dainuoja.

Nėris ne tik nepastebi Stalino laikais vykstančio viso bolševikinio pamišimo, teroro, vargo, bado ir nužmoginimo, bet dar savo noru rašo poemą Stalinui pagerbti. Gaila, kad ji nesulaukė dienos, kai Chruščiovas visą Stalino velniavą iškėlė ir to pamišusio žudiko vardą uždraudė minėti.

Nėris Staliną ir Leniną lygino su dievaičiais. „Argi tikrai jie buvo tik žmonėmis? Kada jie gyveno ir kada išaugo ligi debesų?“ klausia ji. Mes jai lengvai galėtum atsakyti, kad šitie žmogėdros tikrai nebuvo žmonėmis.

Nėris apverkia keturius sušaudytus Lietuvos išdavikus, bet uždaro akis dėl milijonų nekaltųjų sušaudytų žmonių Pravieniškiuose, Červenėj, Katyne, Sibire ir kitur. Ypač kur Nėries akys ir jautri širdis buvo, kai 1940 m. birželio mėn. bolševikai Lietuvoj vidurankty įsibrovė į miegančių žmonių butus ir beveik vienmarškinius, kartu su ligoniais, senukais, vaikais, net kūdikiais išvarė iš namų, kad paskui gyvulių vagonais alkanus gabentų į Sibirą. Gal ta jautri poetė nesusijaudino todėl, kad vaikų tarpe nebuvo jos sūnaus Balandžio, o vežė tik „buržujus“ ir jų vaikus, todėl jos komunistinė širdis nesudrebėjo ir ji net nepatenkinta sušuko: „Tai tik buržujai užtraukė raudas tokias“.

Nėris puola lietuvius, tuos „aukso veršius“, kad statosi „penkių aukštų namus su balkonais, su jaukiais buduarais, o darbininkai skaldo akmenis per dieną“. Bet sau Salomėja visgi suspėjo „buržujų“ laikais pasistatyti namuką Pālemone. Tik Nėris nepasakė, kad Lietuvoj darbininkams už darbą buvo mokama, o Sovietuose areštuodavo nekaltus žmones tam, kad jie už dyka dirbtų ir dar kokiomis sąlygomis! Ir tokie darbininkai jau namo nebegrįždavo.

(Nukelta į 3 psl.)

PROF. V. RUOKIUI 75 METAI

Kovo 11 d. prof. Viktorui Ruokiui suėjo 75 metai amžiaus. Jis buvo ir tebėra Lietuvos Žemės Ūkio Akademijos profesorius nuo pat Akademijos įsteigimo. Yra parašęs vadovėlių chemijos, dirvožemio mokslo, trešimo mokslo, minerologijos, kritalografijos, petrografijos srityse. Be to, aplinkoje buvo pasižymėjęs savo gyvenimo būdo originalumu (užsigrūdinimas, o ne šiltas apsirengimas geriausiai apsaugo sveikatą!) bei ne visiems įprastu savo nuomonių reiškimo būdu. Dar prieš trejetį metus dalyvavo dviratininkų lenktynėse (atstovavo akademijai) ir per 54 minutes nuvažiavo 25 kilometrus. Žada dar ir šįmet lenktyniauti dviračiu. Nevengia ir politinio sporto — yra įstojęs į kompartiją... (LNA)

„BALTŲ TEISĖ“

Baltų Draugijos yra įsteigtas Mokslinis Baltų Teisės studijų ratelis, kuris š.m. sausio mėn. 30-31 d. posėdyje Miunchene nutarė leisti žurnalą „Baltų Teisė“, kuriame bus spausdinama įvairių kalbų veikalų apie baltų teisę bibliografija. Būsimame posėdyje bus aptariami Baltijos sovietinių kraštų teisės klausimai. Ratelio valdybon išrinkti: prof. N. Valter (Viena), pirm., Dr. A. Gerutis (Bernas), A. Gruenbaum, Dr. D. Loeber ir Poom (Stockholm).

(E) **Pabaltiečių kultūros dienos**, ruošiamos kasmet Baltų draugijos, šiemet įvyks Oynhausene (Vak. Vokietijoje).

DIDŽIOJI SAVAITĖ

Didžioji Savaitė yra pati svarbiausioji liturginiuose metuose, Bažnyčios viešosiose apeigose. Nuo pat apaštalų laikų Bažnyčia rūpinosi kasmet ypatingu iškilmingumu minėti mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus kančią, Jo mirtį ir garbingąjį Prisikėlimą. Ypač tos paslaptys minimos Did. Savaitės paskutinėmis trimis dienomis. Did. Savaitė prasideda Verbų sekm. Procesijos tikslas viešai pareikšti mūsų ištikimybę ir meilę Kristui Karaliui ir dvasioje Jį lydėti per Jo kančią ir mirtį. Kiek liečia verbas, jos čia tik šalutinis dalykas, ir jos gali būti bet kokio medžio šakelės prisiminimui Jėzaus iškilmingam įžengimui į Jeruzalę, kai jos gyventojai Jį pasitiko sveikindami ir po Jo kojų klodami savo drabužius, alyvų ir palmių šakas. Šv. Mišių metu giedama arba skaitoma Kristaus kančios evangelija.

Didžiojo Ketvirtadienio pamaldų vedamoji mintis —Kristaus meilė ir nuolankumas, kai savo kančios išvakarėse Paskutinės Vakarienės metu apaštalams nuplovęs kojas įsteigė Eucharistiją — tą Gyvybės Duoną, kuri per visus amžius maitins ir jungs Jo tikinčiuosius su Juo, ir Kunigystę. Tad D. Ketvirtadienis yra Krikščioniškosios Bendruomenės, dieviškos ir broliškos meilės Diena. Vyskupai savo katedrose tą rytmetį per Šv. Mišias šventina Krikšto ir Ligonių aliejus, o visose kitose bažnyčiose laikomos tik vienerios Šv. Mišios vakare, o kiti kunigai ir tikintieji priima šv. Komuniją.

Didysis Penktadienis popiežiaus Pijaus XII reformuotose apeigose vadinamas „Mūsų Viešpaties kančios ir mirties penktadieniu“. Iškilmingos apeigos laikomos Kristaus mirties valandą — 3 val. po piet. Tą dieną Šv. Mišios nelaikomos, bet liturginės pamaldos susideda iš Šv. Rašto skaitymo, iškilmingai giedamų maldų už tikinčiuosius ir už įvairias žmonių klases, iškilmingo Kryžiaus pagarbinimo ir Šv. Komunijos dalinimo kunigams ir tikintiesiems.

Did. Šeštadienio vigilijoje (šventės išvakarių pamaldos, budėjimas), belaukiant Prisikėlimo, pamaldos prasideda vakare. Šventinama ugnis ir Velykų žvakė. Ji simbolizuoja Prisikėlusįjį Kristų. Šventinant kunigas žvakėje įrėžia kryžių ir graikų alfabeto Alfą ir Omegą: „Kristus vakar ir šiandien, Pradžia ir Pabaiga, Jam priklauso laikai ir amžinybė, Jam garbė ir valdymas per amžius“. Laikas pamaldas kunigas gieda nepaprasto grožio giesmę „Exultet“ — Tedžiūgauja dangaus angelų būriai! Tebūnie džiaugsmingai švenčiamos dieviškosios paslaptys! Tesugaudžia šventieji trimitai, pranešdami didžiojo Karaliaus pergalę. Šitos nakties metu Kristus, sutraukęs mirties pančius, išėjo iš pragarų kaip nugalėtojas. Tai buvo laimę nešanti nuodėmė, kuri nusipelnė tokį didelį Išganytoją! Po to skaitomos pritaikintos Šv. Rašto ištraukos, giedama Visų Šventųjų Litanija, šventinama krikšto vanduo ir visi dalyvaują apeigose atnaujina krikšto pažadus. Tada seka iškilmingos Velykų vigilijos Šv. Mišios.

Kas tik galime, dalyvaukime šiose Did. Savaitės įspūdingose pamaldose, vertai priimdami Šv. Komuniją. Turėsime didelio dvasinio džiaugsmo, kurio pasaulis negali duoti, prasmingai pasiruošę švęsti Kristaus Prisikėlimo šventę. **Kun. P. D.**

PATIKSLINO ŽINIAS APIE ŠATRIJOS RAGANOS GIMTINĘ

Telšių muziejaus bendradarbis Vytas Valatka radęs medžiagos, kurios pagalba esantis tiksliai nustatyta rašytojos M. Pečkauskaitės (Šatrijos Raganos) gimimo vieta. Pagal ankstesnius duomenis, ji buvo laikoma gimusi 1878 metais Medingėnuose, Telšių apskrity (dabar Rietavo rajone). Muziejuje buvo gauta fotografija su lenkišku užrašu, sakančiu, jog fotografija yra Anupro Pečkausko (rašytojos tėvo), vedusio Šukštaitę. Vietoje išsiaiškinta, kad Šukštos gyveno dvarelyje prie Medingėnų kaimo, kitoje Minijos upės pusėje nei visas Medingėnų kaimas. Iš metrikų išsiaiškinta, kad Marija Pečkauskaitė žymima gimusi Medingėnuose, Kontaučių parapijoje, o tai parapijai iš Medingėnų ir tepriklausė tik Šukštos dvarelis. Šukštų gyvenamasis namas, kuriame regimai gimusi rašytoja, ir dabar tebėra, tik jis dabar ne dvaro centras, o viena iš kolchozinių patalpų Telšių rajono „Liepsnos“ kolchozo ribose. (LNA)

Pamaldos

DERBY — Verbų sekm., 11 val., Seselių koplyčioje, Bridge Gate.

WOLVERHAMPTON — Rekolekcijų pamokslas ir išpažintis Did. Šeštadienio vakare 7 val., Seselių kopl., Convent of Mercy, St. John's Square, Snow Hill. Šv. Mišios Velykų I d., 11 val.

KETTERING — Velykų II d. 12 val., St. Edward bažn., London Road.

NAUJAS KUNIGAS LIETUVIS

Torino kardinolas įšventino kunigą Antaną Galčių, salezietį.

Gimęs 1931 m. rytiniame Londone iš grynos emigrantų lietuvių šeimos, aštuonerių metų Antanukas liko be tėvelio, ir taip visa didokos šeimos našta (8 vaikai) krito ant motinos pečių. Jos vaikų du išėjo kunigais.

Vyriausiasis sūnus Jonas išėjo mokslus pas Anglijos saleziečius ir tapo pasauliečiu kunigu, o jauniausiasis — Antanas, pasirinko Don Bosco sūnaus kelią. Išėjęs vidurinį mokslą Saleziečių įstaigose Bechforde ir Shrigley, 1948 m. filosofijos - pedagogikos studijoms atvyko į Italiją, kur suėjo į pažintį su lietuviais saleziečiais ir kiek vėliau su lietuvių tremties jaunimu Castelnuove. Čia kiek laiko buvo ir anglų kalbos mokytoju. Čia atšventė ir savo primicijas Italijoj. Londono lietuviai jo laukia vasaros atostogų pradžioj.

Kun. Ant. Galčius ketina būti misionierium. P. Afrikoj, Transvaale, netoli Johanesbugo, jau jo laukia filosofijos profesoriaus katedra su plačia apaštalavimo dirva jaunimo tarpe. **P.G.**

Mirė gydytojas A. Didžiulis

(E) Kovo 11 d. mirė Panevėžio ligoninės gydytojas A. Didžiulis, 77 metų amžiaus. Caro laikais jis buvo kalinamas ir tremiamas į Sibirą. Po karo buvo kurį laiką Tauragės apskrities, vėliau Panevėžio miesto sveikatos apsaugos skyriaus vedėju.

(E) **Med. Dr. Kazys Oželis** mirė kovo 3 d. Čikagoje. Nepriklausomos Lietuvos laikais yra buvęs Vytauto Didž. universiteto Medicinos fakulteto profesorius ir Kauno Karo ligoninės direktorius.

Nuotakų Kryžius

M. PRUTENIS

2

— Ir ji išvarė tave? — pasipiktinusi Gavėnienė nutraukė Danutę.

— Ne. Ji apkaltino mane norėjus sudeginti jos ūkį, viliojanti jos sūnų. Neiškentusi pasakiau, kad prisirištų savo sūnų, jei nemoka kitaip sutvarkyti. Tuomet ji liepė man per 24 valandas išeiti, o aš išėjau po 10 minučių...

— Visą metą išbuvote pas Tarulienę? — išlindęs iš savo kampo paklausė Antanas.

Danutė buvo užmiršusi jaunąjį vyrą. Ji nežinojo, kad jis visą laiką buvo trobelėj ir viską girdėjo, ir vėl nuraudo.

— Taip, visą metą.

— Tamsta kantri. Paprastai ten tarnaitės nepabūna.

— Jūs pažįstat Tarulienę?

— Ir Tarulienę ir jos lepūnėlį, ir nieko geresnio iš jų nelaukiau, tik nežinojau, kad jūs ten tarnaujate. Labąnakt!

Danutė nustebusi pažiūrėjo į užsiveriančias duris. Tai jis ir mane pažįsta, pagalvojo.

Ramiai gulėjęs prie pečiaus sargius pasikėlė, pasiraivė, priėjęs lyžtelėjo Danutės nuo darbo ir šalčio raudona, papurtusią ranką ir, padėjęs galvą ant kelių, mįslingai žiūrėjo į jos veidą, lyg norėdamas įsižiūrėti, ką jis ištraukė iš mirties glėbio.

— Prieš metus Antanas tarnavo Mikniuose pas Akelį, — paaiškino motina, — bet slinkis prie stalo. Išgersi karštos arbatos, apšilsi. O gal užkąsi ką?

Už sienos, tvartely, užgiedojo pirmasis gaidys.

— — — —

Rytuose brėško aušra. Vakaruose, viršum miško, kabėjo didelis, raudonas mėnulis. Kaip sudriskusi marška, laukuose slankiojo rūko likučiai. Nuo šalčio drebančiu oru plaukiojo bundančio ryto garsai. Naujais, puriais šerkšnų rūbais pasipuošę, išdidūs stovėjo pakelės medžiai. Speigas dilgino skruostus, aštriais nagais gnaibė ausis, o aplinkui viskas baltavo.

Gavėnams su viešnia išėjus į vieškelį, tuojau juos pasivijo kaimynas Zokas, paėmė motiną į roges ir nusivežė. Antanas su Danute liko vieni du. Netrukus jiedu kalbėjosi laisvai ir nuoširdžiai, kaip du geri, seni draugai. Nuoširdi draugystė kaip šiluma: jos nei matysi, nei užčiuopsi tik pajusi. Šiurkščios patirties mergaitei tai buvo nauja, ir ji tą šilumą gėrė kaip saldų vyną. O vynas svaigina...

Jie žavėjosi žiemos rytmečio burtais, Antanas pasakojo apie savo brolį Amerikoj, Danutė paviršium prabėgo savo vaikystės dienas ir nepajuto, kaip jie įėjo į kitą burtų pilį — mišką. Iš abiejų kelio pusių šiurpiai juodavo lyg bedugnės kiaurymės. Net balto sniego grindys kažkur ten išnyko tamsioj gilumoj. Virš tamsių bedugnių ore grėsmingai kabėjo milžiniški smailom, dantėtom viršūnėm sniego kalnai. Antanas pasakojo, kaip tam pačiam miške kirsdamas medžius žuvo jo tėvas. Danutė pasijuto nejaukiai ir, pati to nepastebėdama, šliejosi prie jo šono.

Staiga lyg nubudusios dvasios sušlamėjo kalnų viršūnės. Ji krūptelėjo ir sugriebė Antano ranką. Jo ranka apkabino jos pečius, ir prie savo lūpų pajuto jo lūpas. Svaigi, švelni srovelė tekėjo kūnu, krūtinėj širdis stipriau suplazdėjo. Tik krisdamas nuo eglių pajudintas sniegas palietė skruostus ir atgaivino ją.

— Juk taip nedora... — sumišusi, nežinodama ką sakyti pratarė Danutė.

Antanas, nuleidęs galvą, valandėlę ėjo tylėdamas.

— Aš negerai pasielgiau. Jūs man atleiskite, Danute.

— Aš pati kalta.

— Ne. Jūs nieku nekalta... Ar velniai tas kvailas varnas išgąsdino? Tik jos kaltos.

Antanas linksmai nusijuokė. Sukikeno ir Danutė, bet buvęs jų nuoširdumas nebegrįžo. Antanas tikrai gailėjosi taip pasielgęs. Jis jautėsi lyg būtų pasirašęs vekselį, kurį dar nežinojo, kaip reikės išpirkti.

— Ar jūs mane anksčiau pažinote, kad vakar sakėte nežinojęs mane pas Tarulienę tarnaujant? — nutraukė Danutė tylą seniai jai rūpimu klausimu.

Antanas tiesiai neatsakė, bet pradėjo iš tolo, aplinkui.

— Prieš porą metų kartą važiavau traukiniu į Kauną. Traukinys buvo pilnas keleivių: vieni išlipdavo, kiti įlipdavo. I nuobodumo skaičiau knygą. Kai apsidairiau, prieš mane stovėjo mergaitė. Ji galėjo būti ūkininko pusmergė: išblyškusi, suvargusi, kaip šlapia katytė. Nieko ypatinga, tik jos tamsios mašastinės akys buvo tokios gražios ir liūdnos, kokių niekur nebuvau matęs. Man niekas nepasakė, bet žinojau, kad ji našlaitė, ir man pagailo jos. Pasiūliau savo vietą atsisėsti, bet ji dar labiau išsigando. Ji nežinojo nei kaip stovėti, nei kaip rankas laikyti, nei kur akis pasukti. Kad nekankinčiau jos, pakilęs išėjau į koridorių. Ji išlipo Aukštelkių stoty. Traukiniui iš stoties išvažiuojant, mačiau ją einančią į Aukštelkių bažnytkaimį. Šią naktį ją vėl sutikau. Bet ji jau nebe šlapia katytė, bet graži, jauna moteris. Pažinau ją tik iš tų pačių baukščių, mašastinių, liūdnų akių.

— Prisimenu ir aš tą kelionę, tik jūsų nepažinau. Rodos, tuomet vargiai aš jus ir pastebėjau. Tuomet tarnavau Šilėnuose. Šeimininkų duktė buvo ištekėjusi prie Aukštelkių. Namuose nusikasus bulves, šeimininkai pasiuntė mane padėti nukasti jų dukrai. Buvo pirma mano kelionė gelžkeliu.

Kalba vėl nutrūko. Antanas ne viską pasakė. Jis nutylėjo, kad tos liūdnos akys jį persekiojo per visus tuos dvejis metus, kad jis net tris kartus buvo Aukštelkių bažnytkaimy ieškoti jų. Tiesa, jis visą laiką įtikinėjo save, kad jis nemyli tos mergaitės, o nori tik pasiūlyti brolišką paramą, bet jei viską būtų pasakęs, gal kalba ir nebūtų nutrūkusi. Dar jie bandė kalbėti čia šį, čia tą, tik ne tai, kas budo jų širdyse ir veržėsi lūpomis. Kai pasiekė bažnyčios duris, abu lengviau atsikvėpė.

— Šit, dar tą pačią naktį jau antru kartu šaukiuosi Tavo pagalbos, Viešpatie. Tu žinai, kad aš neturiu nei tėvų, nei draugų, nieko, kas man galėtų patarti. Tik Tu vienas gali man padėti — nuošaliai, už tuščios klausyklos suklupusi, nerimo pagauta meldėsi Danutė.

— Tu žinai, Viešpatie, kad aš jo neieškojau, net nežinau, kaip atsitiko, bet aš jį myliu. Myliu. Tik Tu vienas matai, kaip labai aš myliu jį. Neapleisk manęs, silpnos mergaitės. Nurodyk man kelią, išvesk... Dievo Motinėle, pasigailėk manęs, vargšės našlaitės, padėk man...

Jos akyse buvo ašaros, o lūpos virpėjo. Ištraukusi rožančių, bandė melstis, bet mintys pynėsi, o širdis vis šaukė: „Padėk man, Viešpatie!“ Ji pyko ant savęs, kad ne gali net dorai pasimelsti. Mergaitė nesupratė, kad ji meldėsi visa savo tyra širdimi. Jai pasidarė baugu. Bėgti iš čia, staiga šovė mintis, bet tuo pat metu jos visa būtybė priešinosi... (Bus daugiau)

PAX ROMANA IR „ATEITIS"

Rašo J. Medaitis

Nuo 1880 m. aukštesniosios katalikų mokyklos ir jų auklėtiniai švenčia šv. Tomą Akvinietį, kaip savo globėją. Pax Romana skiria šito „didžiausio filosofo ir teologo, kokį yra davusi katalikų Bažnyčia po Augustino" (M. Grabmann), mirties dieną, t.y. kovo 7 d., savo sąjūdžiui paminėti. Ta proga ir mes norime užmesti akį į P. Romana, kuri nuo seno buvo ateitininkams vienu iš žymiausių tarptautinių forumų. Ir mus daugiau domins studentiškoji PR šaka, kurios pirmininku pirmą kartą sąjūdžio istorijoje tapo išrinktas lietuvis, Studentų Ateitininkų Sąjungos (SAS) narys.

Kas yra Pax Romana? PR prisistato kaip Tarptautinis Katalikų Studentų Sąjūdis (MIEC), kurį sudaro tautinės kat. studentų sąjungos, turinčios hierarchijos pripažinimą. MIEC respektuoja visišką savo narių savarankiškumą tautinės veiklos srityje.

Pax Romana tikslai, statute išdėstyti, yra šie:

a) pažadinti ir išvystyti įvairių kraštų katalikiškų studentų sąjungų tarpe brolišką supratimo nuotaiką ir tuo būdu sukurti organišką bendruomenę;

b) padėti tautinėms sąjungoms įvairiuose kraštuose jų veikimo srityse, o ypač susipratusių katalikų ugdyme;

c) skleisti universiteto aplinkoje krikščioniškuosius principus, kurstant apaštalavimo ugnį ir pagelbėti Bažnyčiai, sprendžiant iškylančias problemas;

d) tautinėms sąjungoms sutikus, atlikti visus tuos uždavinius, kurie prašoka tautinius rėmus, ir

e) užtikrinti katalikiškosios minties spinduliavimą tarptautinėje plotmėje.

PR veikla yra gana plati, ir ji auga iš metų į metus, didėjant narių skaičiui ir tuoj pat reaguojant į gyvenamojo meto reikalavimus. Gyva yra PR didesniuose ir mažesniuose suvažiavimuose, reprezentacijoj prie UNESCO, PR žurnale ir studijiniuose leidiniuose; gyva regioninėse komisijose, profesiniuose bei techniniuose padaliniuose, savitarpinėje pagalboje ir t.t.

Šiame rašiny nebus imtasi parodyti PR įnašą į kultūrinį tautų gyvenimą, į krikščioniškosios minties pasaulį. Mes vien bandysime trumpai nušviesti lietuvių SAS padėtį PR viduje.

1959 m. gruodžio 10 d. PR apėmė 104 kat. studentų sąjungas: 83 sąjungos figūravo kaip pilnateisiai nariai, 3 — kaip nariai - korespondentai, ir su likusiom 18 sąjungų PR palaikė glaudžius ryšius. Pagal žemynus sąjungos taip pasiskirstė: Afrikoje —10, Lotynų Amerikoje — 30, Š. Amerikoje — 7, Europoje — 39 ir Australijoje su N. Zelandija — po vieną. Iš jų 12 sąjungų sudarė vidurio ir rytų Europos išeiviai.

Ne visi PR nariai vienodai stiprūs: vienos sąjungos gana gausios narių skaičiumi, kaip vokiečių KDSE, kitų sąjungų narių eilės gana retos, kaip, pvz., išeivių ir jauniausiųjų Azijos ir Afrikos sąjungų. Tik pastarosios rodo tendenciją stiprėti, tokios Thailando sąjungos (CSC) narių skaičius per 3 metus net aštuoneriopai padidėjęs; tuo tarpu išeiviai panašia pažanga pasigirti negalėtų. Vien vengrų sąjunga po 1956 m. sukilimo susilaukė gausaus prieauglio. Bet už tai lenkai, rumunai, slovėnai, slovakai, o taip pat ir latviai su ukrainiečiais savo sąjungų narius Europoje lengvai suskaičiuoja ant pirštų (latvių ir ukrainiečių daugiau gyvena Amerikoje). Dunojaus švabų kat. studentų sąjunga po 1954 m. visiškai pranyko, beliko tik akademikai PR nariu - korespondentu. Tas pats, atrodo, bus atsitikę su čekų ir kroatų studentų sąjungomis. Nauju keliu pasuko ukrainiečiai studentai, įsipilietinę Kanadoje: jie įkūrė atskirą sąjungą Canadian Federation of Ukrainian Catholic Student Organisations „Obnova", kuri po kelių metų pastangų 1957 m. buvo priimta į PR šeimą šalia jau seniau PR nariu tapusios Foederatio Ucrainorum Studentium Catholicorum „Obnova".

Lietuviai ateitininkai gali pasidžiaugti, kad jų sąjunga išvengė Dunojaus švabų sąjungos likimo, taip pat kad jie iki šiol sutilpo ir dar sutelpa vienoje organizacijoje. Nors SAS centras JAV-se, bet ir Europoje savo narių skaičiumi studentai ateitininkai užima antrąją vietą po vengrų, o savo veikla jiems niekuo nenusileidžia.

Lyginant išeivių sąjungas organizacinio pajėgumo atžvilgiu, gaunamas toks vaizdas: tik „Ateitis" ir Foederatio Ucrainorum St. Cat. „Obnova", kaip rodo generalinio PR sekretoriato 1959.XII.10 d. aplinkraštis, turi savo centrinį adresą, pirmininką, kapelioną, užsienio reikalų sekretorių ir periodinį leidinį. Tokie vengrai, lenkai, slovakai, jau nekalbant apie rumunus ir slovėnus, atrodo, nepajėgia išleisti net biuletenio, kuriuo tenkinasi latviai ir ukrainiečiai. SAS be biuletenių kaip „Gaudeamus", „Sūkurys" (JAV) ir „Ateitin" (Vokietijoje), išleidžia dar ir mėnesinį žurnalą „Ateitis"; o tai jau yra akivaizdus organizacijos stiprumo įrodymas. Juk iš 92 sąjungų, veikiančių savuose kraštuose, net 38 stokoja savo periodinio leidinėlio. Taigi SAS kol kas nėra ko gėdintis ir visų kitų, ne vien išeivių, studentų sąjungų tarpe.

Jei po karo tarpsąjunginiuose PR suvažiavimuose dar pasigirsdavo balsų, nepalankių išeivių sąjungų atžvilgiu, tai paskutiniaisiais metais išeivių sąjungos, ypač ukrainiečių, latvių, vengrų, lenkų ir lietuvių, savo darbais PR viduje įrodė, kad jos yra lygiai vertos kaip ir kitos, kad ir jos pajėgios kai ką duoti PR sąjūdžiui. Lenko Z. Marzys (kilęs iš Vilniaus krašto) išrinkimas PR (MIEC) vicepirmininku (1954 m. Flueeli, Šveicarijoje), Egzilų Komisijos įsteigimas (1958 m. Eichstaette, Vokietijoje) ir pagaliau net PR vairo patikėjimas SAS atstovui Dr. P.V. Vygantui (1960 m. Maniloje, Filipinuose) atžymi tuos etapus į išeivių organizacinio talento įvertinimą.

Baigti norėčiau naujojo PR pirmininko portreto škicu. Į lopšį Vytautas Petras Vygantas buvo paguldytas 1930 m. vasario 17 d. Klaipėdoje. Paaugęs bėgiojo į Tauragės mokyklą, bet gimnaziją baigė 1948 m. Gr. Hesepo stovykloje, Vokietijoje. Po metų pakėlė sparnus į užjūrį, o po trejų grįžo namo laimingas su Brooklyn College BA. Prie jo 1953 m. pridėjo Fordham universiteto MA. Su psichologijos daktaro skrybėle paliko 1956 m. Illinois universitetą.

Lietuviškosios veiklos baruose V.P. Vygantas jautėsi kaip žuvis vandeny. I ateitininkų eiles įsijungė 1947 m. Dirbo Moksleivių ir Studentų Ateitininkų Sąjungos centro valdybose. Kartu nuo pirmųjų dienų priklausė Lietuvių Studentų Sąjungai, sėdėjo LSS CV nario kėdėje. Žurnalo „Lituanus" leidimas taip pat tampriai susijęs su V.P. Vyganto plunksna ir rūpesčio raukšlėm. Duoną pelnydamas American Airlines Executive Offices New Yorke psichologo poste, V.P. Vygantas suranda laiko plačiašakei veiklai: Amerikos Lietuvių Tarybos, ALR-K Federacijos Centro Valdybos, Ateitininkų federacijos valdybos ir World University Service US National Committee nario veiklai. PR (MIEC) pirmininko pareigos pareikalaus iš V.P. Vyganto dar didesnio įsitempimo, bet jo prigimtiniai gabumai ir organizacinė patirtis bus neabejotinai naudingi ir tokiam tarptautiniam forumui kaip Pax Romana.

(Atkelta iš 2 psl.)

SALOMĖJOS NĖRIES KELIAS

Ji rašo:

„Kasa, remontuoja, pila, stato.
Kanalizacija, mūrai, asfaltas.
Lietuvos buržujai kelią platų.
O darbininkų laužuos alkana ir šalta".

Kokia pasenusi demagogija! Lyg darbininkai nesinaudotų keliais, mūrais ir asfaltu. Ir ką jie darytų, jeigu darbo neturėtų? Kas gi, pagal Nėrį, turėtų tą darbą dirbti? Sovietuose net moterys sunkiausią darbą dirba, kasa ir stato, bet dėl jų Nėris nedejuoja.

„Buržujus užgęsys net saulę dėl ramumo,
Kad neparodyti darbininkui kelią į sovietus",

užpykusi šaukia ji.

Savo autobiografijoj, rašytoj rusų kalba, Nėris pareiškė, kad prie buržuazinės santvarkos Lietuvoj ji jau mokyklos suole būdama domėjosi darbininkų būkle ir komunistų literatūra, ypač Lenino ir Stalino raštais. Matyti, todėl įsirašė į ateitininkus, kad pastudijuotų šituos raštus. O darbininkų būkle galima buvo interesuotis ir Lietuvoj, be sovietų pagalbos. Ji pas tėvus į kaimą retai nuvažiuoja. Ją ten laiko išdidžia. Kai motina sunkiai sužeista guli Kauno ligoninėj, Salomėja, gyvendama Kaune, neaplanko jos. Motina, sužinojusi, kad duktė perėjo į „Trečiąjį Frontą", rašo jai: „Salemute, vaikeli, aš norėčiau, kad tu labiau kryptum į dešinę pusę, o ne į kairę. Dešiniuoju keliu eidama daugiau padėsi vargšam ir Dievui bus garbė, o kairiuoju keliu tik suklaidinsi kitus". Paprasta moterėlė, kaimietė, daugiau sveiko proto turėjo, kaip mokyta duktė — poetė.

Anot Nėries, „Gera kurti, kai aplinka žmogų gaivina, kaip šviežias vanduo žuvį", tai reiškia, kai buvo Lietuva okupuota bolševikų, — „viešpataujant lietuviams fašistams tokių sąlygų nebuvo", sakė ji.

Visgi gražiausi jos eilėraščiai buvo sukurti „viešpataujant fašistams", tik tada ji laisvai jautė ir kūrė, nes vėliau poetė nebemokėjo taip nerūpestingai džiaugtis gyvenimu, kaip tai darė pirmiau.

„Aš su bangom žaisiu ir šoksiu,
Vėju laisvųjų dainas dainuosiu".

Nėris mėgo Majakovskio ir Achmatovos poeziją. Bet ji neužsiminė, kad jie abudu nukentėjo dėl bolševikų priespaudos. Pirmasis pats nusižudė, o Achmatova buvo kartu su kitais rusų poetais ir rašytojais ištremta į Sibirą nes, atsisakė pagal bolševikų reikalavimus kurti ir Staliną garbinti. Pasternakas visą Stalino šėlimo laikotarpį išsėdėjo tyliai. Tik Chruščiovui pasmerkus Staliną patikėjo į gyvenimo sąlygų pasikeitimą ir išleido savo knygą „Daktaras Živago" į laisvąjį pasaulį. Bet kaip turėjo nusivilti, net atgailą viešai daryti! Jam buvo uždrausta nuvažiuoti į Švediją pasiimti paskirtąją Nobelio premiją. Sovietuose niekas jo knygos neskaitė, bet visi turėjo pasmerkti ją, o patį autorių apspiaudyti. Už tokią laisvę kovojo Nėris!

Žinomas Amerikos rašytojas, buvęs komunistas Howard Fast po Vengrijos sukilimo galutinai atsisakė komunizmo. Neseniai žuvęs auto katastrofoj jaunas prancūzų rašytojas Albert Camus taip pat atsisuko nuo komunizmo, nes buvo įsitikinęs, kad tikras menininkas intelektualas privalo atmesti „vergų visuomenę". O ispanų filosofas, nepailstamas kovotojas už laivę Salvador de Madariaga rašo: Tik ten galima tėvynė, kur galima laisvė. Tėvynė žlunga ten, kur įsivyrauja prievarta.

Kokia Nėris maža ir primityvi atrodo šalia tų visų kovotojų už tikrąją laisvę! Nėris savo noru pakišo galvą po bolševikų peiliu. Ji jau nebe tyli ir kukli, bet drąsi ir ryžtinga, lietuviškame kostiume, važiuoja į Maskvą ir tvirtu balsu skaito poemą apie žmogžudį ir jam po kojų aukoja savo tėvynę.

„Bolševiku mes būti norim kiekvienas, nes bolševizmas šviesą ir laimę mums neša". Ji žiūri į galingus Kremliaus bokštus, nes „ten rymo Stalino šviesi galva". O savo tautiečius ji vadina „aukso veršiais", „dykūnais" ir „išlepėliais", kurie „bolševiko vardą teršia ir purvais jo veidą tepa". Jai „bolševikų konstitucija kaip saulė šviečia. O saulės niekas užgesinti negali".

Už tuos savo propagandinius šūkius ir už kovą dėl bolševizmo, Lietuvos priešas pastatė Vilniuje Nėriai paminklą.

Tokio Nėries elgesio bolševikų atžvilgiu kitaip negalima paaiškinti kaip tik jos sunkia liga. Nėris buvo perdėm lietuvaitė, net Paryžius, nei iš viso užsienis nepakeitė jos kaimo mergelės išvaizdos. Pirmiau tyli ir nedrąsi, staiga darosi kovinga bolševikė, kuri tuo metu, kai Tėvynė kraujuoja ir ašaroja po bolševikų okupacija stato jiems altorius, o savo Tėvynę niekina ir teršia. V. Girdzijauskas savo atsiminimuose apie Nėrį rašo: „Gydytojams pavyko paaiškinti Nėries klastingos ligos priežastį: tai buvo labai paslėptas krūties vėžys, kurio ląstelės, iš pirminės vietos išėjusios ir kraujo keliais nuneštos į kepenis, sukėlė nepagydomą kepenų vėžio formą".

Ar negalėjo kraujo keliais vėžio ląstelės pasiekti ir jos smegenis?

LIETUVOS RAŠYTOJUS VERČIA IMTIS „ŠIUOLAIKINIŲ TEMŲ"

(E) Jau kuris laikas, ypač po Chruščiovo pasisakymo rašytojų suvažiavime Maskvoje ir po Lietuvos Rašytojų sąjungos valdybos plenumo posėdžio, Lietuvos rašytojai yra įsakmiai raginami naudoti savo kūriniams „šiuolaikines" temas. Plenumas buvo nutaręs mobilizuoti Lietuvos rašytojus literatūriniai aprašyti sovietinio dabarties gyvenimo reiškinius. Konkrečiai buvo minėtas net septynmečio planas, kurio atskirus barus rašytojai privalą atvaizduoti meniškomis priemonėmis. Esą, nebegalima atidėlioti nūdienius pavaizdavimus, kol bus išsemtos visos praeities temos. Rašytojų politrukai reikalauja daugiau dėmesio kreipti ir į kovą su „buržuazine nacionalistine ideologija". Kaip instruktuoja V. Radaitis „Tiesoje" (61 nr.), tą kovą reikia vesti bent jau satyriškais atvaizdavimais, atskleidžiant „buržuazinio nacionalizmo, jo ideologų, jo propaguotojų žlugimą". Be laikraštinių feljetonų nieko tuo atžvilgiu iki šiol neturima, skundžiasi Radaitis. Ir kovoje prieš religinius prietarus satyra galėsianti veiksminga būti. Klerikalizmas dabar einąs ranka rankon su buržuaziniais nacionalistais. Užvis sunkiausiai bus Lietuvos rašytojams įvykdyti Radaičio reikalavimą — sukurti „žavintį, gilų savo jausmais ir mintimis bendraamžio kovotojo už komunizmą paveikslą". Sunku bus tai atvaizduoti dėl to, kad tokio paveikslo tikrovėje visai nėra. Partijos ck nustato, kokie turi būti jausmai, kokios mintys.

Daugiau emigrantų iš Europos į Ameriką

(E) JAV prezidentas kongresui pasiūlė pakeisti kvotų įstatymą ir įsileisti kasmet dvigubai daugiau imigrantų, negu iki šiol, būtent apie 300.000.

DĖMESIO!

Dar neatsiskaitę už 19-tąjį tomą Liet. Enciklopedijos prašomi be atskirų raginimų atsiskaityti. Neatsiskaitę trukdo tolimesnių tomų leidimą.

Ilgo grojimo plokštelė „Dainos iš Lietuvos" su persiuntimu — 43.6; joje išgirsite 16 gražių dainų.

Švaistas — Jo sužadėtinė, premijuotas romanas — 28 šil.

Katalikų Katekizmas, labai geras, su persiunt. — 15.10.

Tyruolis — Marijos žemė — 7 šil.

Prel. Krupavičius — Lietuviškoji išeivija — 14 šil.

Kun. Danielius — Vaikų auklėjimas šeimoje — 10.6.

Brentano — Kristaus kančia — 22 šil.

Tautos praeitis, žurnalas — 22 šil.

Vaišnora — Marijos garbinimas Lietuvoje — 35 šil.

Gražiai spalvota vaikams Velykoms: Keturi valdovai — 14.8; Neklaužados — 14.8.

Bielinis — Dienojant — 43 šil.

Bielinis — Penktieji metai — 43 šil.

Kairys —Lietuva budo — 39 šil.

Lietuviškos plokštelės, spauda.

Rašyti: **„Dainora", 49, Thornton Ave., London, W.4.**

KONFERENCIJA MOKYKLOS KLAUSIMAMS SVARSTYTI

ATSIŠAUKIMAS Į DIDŽ. BRITANIJOS LIETUVIUS MOKYTOJUS IR AUKLĖTOJUS

Praėjo jau dvylika metų, kai įsikūrėm šioje svetimoje Britų žemėje. Per tą laikotarpį daug nuveikta tautiniame darbe, dar daugiau buvo užsimota. Deja, buvome per silpni, be patyrimo, ir nedaugel mūsų, kad būtume galėję viską ištesėti. Šiuo tarpu iškyla dar viena, pati opiausia problema, būtent: mūsų prieauglio, mūsų vaikų auklėjimo - mokymo klausimas. Tiek tėvai, bažnyčia, tiek visuomeninės organizacijos, kultūrininkai visu realumu apčiuopia žiaurią tikrovę: mūsų mažieji, mūsų jaunimas pradėjo sunkiai lietuviškai kalbėti ir menkiau lietuviškai bejausti. Tokia padėtis visiems mums kelia didelio susirūpinimo.

Visi jautė ir jaučia, kad norint atsispirti prieš jaunųjų greitą nutautėjimą reikia turėti lietuviškų mokyklų, organizacijų, spaudos, knygų. Rodos, kito kelio ir nėra. Nuo pat pirmųjų tremties metų lietuviai mokytojai ir šviesuoliai - inteligentai steigė mokyklas ir mokė jose jaunąją kartą. Spaudos žmonės leido laikraščius, knygas. Įvairios jaunimo organizacijos stengėsi kiek tik galėjo pritraukti ir išlaikyti jaunimą. Deja, tremties sąlygos ir laikas daro savo. Didelis susirūpinimas kyla: kaip ilgai išlaikysime?

Todėl mokytojai, susitarę su DBLS Valdyba, nutarė sušaukti šiais metais gegužės 14-15 d.d. Manchesteryje visų Didž. Britanijos mokytojų, kunigų - kapelionų, šviesuolių - inteligentų, dirbančių mokymo darbą, ir jaunimo vadovų konferenciją. Jos tikslas išsiaiškinti susidariusią švietimo - auklėjimo padėtį, rasti kelių ir būdų ateičiai nustatyti tinkamas darbo gaires.

Manchesteryje tam reikalui yra sudarytas pedagogų ir visuomenės veikėjų komitetas, kuris pasiryžęs viską padaryti, kad toji konferencija praeitų kūrybingoj nuotaikoj ir rastų mūsų šios salos lietuvių bendruomenės prieauglio švietimo ir auklėjimo reikalu geriausių ir vaisingiausių kelių ateičiai.

Todėl komitetas maloniai kviečia visus mokytojus, auklėtojus, inteligentus, besirūpinančius mūsų jaunųjų reikalais, dalyvauti konferencijoje.

Visi atvykstantieji konferencijon iš anksto kviečiami užsiregistruoti komitete.

Komiteto adresas:

Mokytojų Konferencijai Rengti Komitetas, 5, Acomb St., Manchester 15.

Mokytojų Konferencijai Rengti Komitetas

Ten, kur Nemunas banguoja

Tarybinės spaudos ištraukos, kurios aiškios ir be aiškinimų.

Oi nelaimė, ką aš matau —
Širdį ver kaip yla:
Numylėtoj mano vietoj
Gyvena barzdyla.

A. Vienažindys

KELIAUJANTI „REVIZORĖ" IR LENGVATIKIAI

Yra žmonių, kurie revizijos, tur būt, kaip išganymo geidžia. Tik ir laukia, kad koks nors revizorius pasirodytų.

Štai neseniai į bufetą Akmenėje atėjo kažkokia moteris.

— Esu revizorė iš Vilniaus. Tikrinu švarą.

Bufetininkė Lizdenienė net pašoko.

— Prašau, labai prašau. Tokia laukta netikėta viešnia!

Aplandžiojo revizorė visus kampus, patikrino bufeto sanitarinius dokumentus ir paprašė paskolinti dvidešimt penkis rublius...

Netrukus ji atsidūrė vietinio ūkio valdyboj.

— Esu revizorė iš Vilniaus. Pasiruoškit tikrinimui.

Vietinio ūkio valdybos inžinierius Balsys ir buitinio kombinato vedėja Vaitiekūnienė plačiai atvėrė visas duris.

— Labai nuolankiai prašome.

Panarinę galvas jie klausėsi griežto revizorės pamokslo, raudonavo dėl ne visai švarių skalbykloje skalbiamų baltinių, dėl kitko... Ir su palengvėjimu atsiduso, kai ši išėjo, išsuosčiusi visus kampus. O šie net vardo nepaklausė. Neišdrįso.

Patikrino revizorė ir rajono ligoninę. Čia irgi maloniai, mandagiai ją priėmė. Ir niekur niekas net nepasidomėjo, kas per revizorė lankosi ,iš kur ji, ko ji nori. Net viešbučio vedėjai Macienei, kuri priėmė revizorę iš Vilniaus pagal pasą, priregistruotą Mažeikiuose, neatėjo į galvą pasidomėti, kodėl revizorė iš Vilniaus gyvena Mažeikiuose.

O revizorė — kažkokia Konstancija Balčiūnienė dar suspėjo iš vienos senutės išvilioti pinigus, kol pakliuvo į milicijos rankas.

Čia ją sutiko kaip seną pažįstamą. Milicijoj buvo žinoma jos „revizoriška" veikla kituose rajonuose. Juk ji revizuoja jau ne vienas mėnuo. Dar vasarą spauda rašė apie jos „gabumus". O dabar čia, milicijoj, patikrino, ar tai ta pati ir, įsitikinę, kad taip, pasiūlė nešdintis greičiau iš rajono. Atseit, „revizuok" kur nori, bet tik nedrįsk mums papildomą rūpestį užkrauti.

Argi nereikėtų tokiai apgavikei pritaikyti atitinkamą įstatymų straipsnį ir priversti dirbti naudingą darbą, o ne apgaudinėti lengvatikius?

Z. Arvydas

Iš „Tiesos", 1960.II.6.

3000 RUBLIŲ PABAUDOS UŽ ŠERNO NUŠOVIMĄ

Už nelegalų šerno nušovimą vienas Anykščių apylinkės gyventojas turi mokėti 3000 rublių pabaudos. Kitose vietose už žvėrelių gaudymą kilpomis žmonės nubausti po 1.500 - 2.000 rublių.

Nors rublio vertė prilygsta vos apie dešimtadalį lietuviško lito, vis tiek baudos yra neproporcingai didelės lyginant su nusikaltimu. Ypač, kad kaime tas net ir mažavertis rublis uždirbamas sunkiai ir negreit. Žemės ūkio darbininkai, kuriems per metus pavyksta uždirbti daugiau kaip 3000 rublių, tebėra nedažnos išimtys. (LNA)

Jau ilgas laikas, kaip mes patarnaujame jums.
Ar jūs patenkinti mūsų patarnavimu? Mes manome, kad taip. Antraip jūs nesiųstumėte mums savo užsakymų. Tai šia proga norim tik priminti jums, kad įvairias vaistų rūšis jūs galite užsisakyti tiesiog iš **vaistinės**, o taip pat ir daugelį kitų eksportinės kokybės dalykų ir žemomis kainomis per:

Acton Pharmacy
(EXPORT) LTD.
24, CHURCH ROAD, LONDON, W.3.
Tel. ACOrn 0712

Prašom parašyti ir prašyti kainoraščių.

Informacija ir patarimai lietuvių kalba teikiama nemokamai.

GEROS PREKĖS - PIGIOS KAINOS

Nudžiugintas savo ankstyvesnio pasiūlymo pasisekimu, TAURAS maloniam savo tautiečių patarnavimui ir toliau neribotam laikui palieka 10 proc. nuolaidą.

Sustiprėjęs ir besiplėsdamas, TAURAS dabar siūlo geriausios rūšies įvairiausias prekes už galimai žemą kainą. Grynos vilnos Bostoną, Gaberdiną, Pinhead, Double Plain, Barathea ir kitų vardų medžiagas siūlo nuo 23 šil. už jardą su muitu iki 59 šil. 6 penų už geriausias „Super Worsted All Wool, Made in England" įaudimais kraštuose, 20-22oz.

Taip pat geriausias paltų medžiagas siūlo nuo 29 šil. iki 5.0.0 už jardą su muitu.

Vokiškas Hohner akordionas. Pvz., Hohner Verdi III, labai populiarus ir visur tinkąs, už 88.10.0. Taip pat ir švediškus, kurių kaina yra žymiai žemesnė. Constella III, 120 bosų, 41 rakto — 70.0.0.

Singer siuvimo mašinas, tiek rankines, tiek kojines-kabinetines. Taipgi ir kitų vardų mašinas, kurių tarpe ir švediškas, muitą sumokant čia arba paliekant sumokėti gavėjui. Rašomąsias mašinėles Olympia ir visų čia Anglijoje gaunamų markių, taipgi ir su lietuvišku alfabetu. Elektrines skutimosi mašinėles — Remington, trigubo voltažo, kurios tinka ir Lietuvoje. Kainos nurodomos atskirai parašius, bet jos nėra didesnės, kaip krautuvėse jau su muitu.

Su tokiais pasiūlymais TAURAS ateina saviesiems į talką ir parodo, kad jis ne tik ne menkėja ar nyksta, bet didėja, plečiasi ir stiprėja. Tai parodo, kad TAURAS visada duoda tik geriausią prekę už galimai žemesnę kainą. TAURUI nerūpi uždarbis, bet noras padėti saviesiems ir visiems norintiems patarpininkauti. TAURAS remia savo darbą lietuvišku darbštumu ir veržlumu, sąžiningu užsakymų išpildymų, greitu patarnavimu. TAURO siųstieji siuntiniai ne Kalėdų švenčių metu neina ilgiau kaip 3-5 savaites. Oro paštu 6-9 dienas.

Tautiečiai, kviečiu nuo dabar visus jūsų dovanų siuntinius siųsti tik per TAURĄ ir tuo įgalinsite mus ateityje dar numušti prekių kainas.

Siuntiniai jūsų pačių sudarytų prekių, kurie jums neatsieina pigiau, kaip per TAURĄ užsakant, pasiunčiami už 1.0.0.

Jei tau siųsti ką nors reik,
tu tuojau pas TAURĄ eik.

TAURAS
(A. BRIEDIS)
GIFT PARCEL SERVICE
88. GOLDSMITH AVE., LONDON, W.3.
Tel. ACO 9471

Europos Lietuvių Kronika

DĖL SIUNTINĖLIŲ

Redakcija gavo keletą paklausimų dėl mūsų kronikoje paskelbtųjų žinučių apie naujas pašto taisykles mažiems (iki 2 sv. svorio) siuntinėliams siųsti į Sovietų Sąjungą. Vieni skaitytojai klausia, kokias prekes galima siųsti, kiti nusiskundžia, kad jų pašto įstaigos tokių siuntinių nepriima.

Mus papildomai informuoja, kad paskelbtose pašto taisyklėse nenurodoma prekių pavadinimų, kurias galima tokiuose siuntinėliuose siųsti. Ten tik įsakmiai nurodoma, kad negalima siųsti brangenybių, bank notų, spausdinių ir laiškų. Kai kurie mūsų tautiečiai, pasinaudodami tomis taisyklėmis, jau išsiuntė giminėms į Lietuvą rūbų ir avalynės. Ligšiol tik iš vieno gavėjo atėjo žinia, jog atsiimant siuntinėlį teko sumokėti nežymų mokestį.

Daroma pastangų gauti daugiau informacijų dėl įleidžiamųjų be muito prekių, ir tai bus paskelbta vėliau.

Pašto įstaigoms, kurios nežino naujos tvarkos, patartina nurodyti, kad ji yra paskelbta Britų Paštų Valdybos leidinyje — G.P.O. Post Office Guide, Supplement No. 5, February 1960, page 304.

Tų pat taisyklių 91 psl. (viršutiniame pagrafe) pasakyta, kad tokie siuntinėliai gali būti siunčiami registruoti. Britų pašto įstaigos tačiau kaikur atsisako juos registruoti, nes, dėl muitinės reikalavimų, jie nėra užklijuojami. Kaip anksčiau buvo nurodyta, tos rūšies siuntinėliai gali būti surišti špagatu, bet paprastu, lengvai atrišamu mazgu.

KALENDORIAUS IR LAIKRAŠČIO RĖMĖJAI

Praeitą savaitę už Nidos kalendorių įmokėjo J. Černius 10 šil., K. Kubilius 10 šil., A. Butkus 8 šil., J. Šalkauskas 8 šil., A. Stankevičius 8 šil.

Išvažiuodamas iš D. Britanijos, A. Ratkelis atsiuntė už „Europos Lietuvį" ir kalendorių 5 svarus.

A. Mikalauskas „tepalui spaustuvei" pridėjo 9.6 šil., J. Viliūnas taip pat spaustuvės reikalams — 11 šil.

LONDONAS

DBLS CENTRO ŽINIOS

DBLS Valdybos posėdis įvyko tuoj pat pasibaigus DBLS atstovų suvažiavimui. Visi Valdybos nariai pasiliko tose pačiose pareigose.

Nutarta pilnai išaiškinti siuntinėlių 2 sv. svorio siuntimo į Lietuvą galimybes. Tuo reikalu norima kaip galima greičiau informuoti visuomenę.

Patvirtintos Centrinio ir Derby Sk. Valdybos. Minėtosios Valdybos prašomos šį pranešimą laikyti oficialiu Valdybų patvirtinimu.

Nutarta pasveikinti K. Deveikį, ilgametį DBLS narį, jo 60 metų sukakties proga.

Rezoliucijos Min. Pirmininkui nuorašus pavesta vienam Valdybos narių išsiuntinėti Europos Lietuvių Bendruomenių Valdyboms, spaudai ir kitiems įtakingiems asmenims.

Kovo 31 d. įvykusiame Pabėgėlių Koordinacinio Komiteto susirinkime dalyvavo ir Refugee Year Fondo aukščiausioji galva — Lady Harwood.. Šia proga jai buvo įteiktas 1113 svarų čekis. Ši suma yra pelnas Pabėgėlių koncerto įvykusio Londone, Albert Hall, 1960 m. sausio 24 d. Lady Harwood, priimdama šią sumą, padėkojo visiems atstovams ir paminėjo, kad R. Year Fondas diena iš dienos didėja. Jau surinkta daugiau kaip du milijonai svarų, ir iki vajaus pabaigos tikimasi pasiekti 4 mil. sv. sumą. Ji paminėjo, kad pabėgėlių stovyklos Vokietijoje ir kitose Europos valstybėse bus sutvarkytos. Malonu girdėti, kad pagaliau bus išspręstas labai opus likusių mūsų senelių ir ligonių klausimas stovyklose.

KVIETIMAS Į MARGUČIŲ BALIŲ

Šv. Onos Moterų Draugija kviečia visus į Margučių balių, kuris bus balandžio 23 d., 7.30 val. vakare, Parapijos salėje — 345A, Victoria Park Road.

MIRĖ

Greenwich ligoninėje kovo 28 d. mirė a. a. Aleksas Malinauskas, 35 m. amžiaus. Palaidotas Greenwich kapinėse. Vietoje gėlių prie jo kapo, P. Gudmanas iš draugų surinko aukų ir užprašė Šv. Mišias už mirusiojo vėlę, kurios Londono Lietuvių bažnyčioje bus atlaikytos Verbų sekm. 11 val.

Velionis šiame krašte neturėjo jokių giminių.

PAIEŠKOJIMAI

ŠATKUS Jonas, gyvenęs Eccles, pats ar žinantieji apie jį, prašom rašyti „Europos Lietuvio" Administracijai.

DBLS Leigh Skyriaus narį
ANTANĄ BRUZGĮ
ir
KAZIMIERA ARCHAMOVICZ,
sukūrusius šeimos židinį, sveikina ir linki laimingo gyvenimo

Skyriaus Valdyba ir nariai

PAMALDOS LONDONE

Londono Lietuvių Šv. Kazimiero bažnyčioje Didž. Savaitės pamaldos vyksta šia tvarka: Did. Ketvirtadienį — Kristaus Pas kutinės Vakarienės Šv. Mišios 8 val. vak. Šv. Komunija dalijama tik per Šv. Mišias.

Did. Penktadienį iškilmingos Liturginės apeigos Viešpaties kančiai ir mirčiai paminėti — 3 val. p.p. Jų metu visi gali priimti Šv. Komuniją.

Didįjį Šeštadienį — Velykų nakties pamaldų pradžia 8 val. vak., ugnies, Velykų Žvakės ir Krikšto vandens šventinimas. Po šių apeigų Velykų vigilijos Šv. Mišios apie 9 val. Dalyvauja pamaldose iškilmingai atnaujina Krikšto pasižadėjimus, ir dalijama Šv. Komunija.

Velykų I d. Rezurekcijos apeigos 8 val. ryto: procesija su Švenč. Sakramentu ir iškilmingos Šv. Mišios. Suma — 11 val. Šiose visose pamaldose dalyvaus ir svečias iš Romos Rekolekcijų vedėjas kun. Dr. S. Matulis. Visi tautiečiai kviečiami gausiai dalyvauti šiose visose iškilmingose Kristaus kančios ir Priskėlimo pamaldose.

TAI DAR NEŽINOJOME...

Londoniškis Vincas Strelkauskas, pereitais metais grįžęs į Lietuvą, šitaip informuoja „Tėvynės Balso" skaitytojus apie Lietuvių Namus Londone: „Namas buvo įrengtas, paskui jį kažkam pardavė, o darbininku įdėtieji pinigai žuvo. Neturtingieji emigrantai skausmingai pergyveno tokią suktybę. Ne vienas pasikorė, ne vienas sau venas persipiovė. O kaltininkai susiėmė pinigus ir išbėgo Amerikon".

PAMALDOS LIETUVIAMS EVANGELIKAMS

Bradforde — Vokiečių bažnyčioje, balandžio 10 d., 16.45 val.

Nottinghame — All Saints bažnyčioje, Raleigh St., balandžio 18 d. (II Velykų dieną), 16 val.

Abiejose vietose numatytos pamaldos su Šv. Komunija.

BRADFORDAS

JURGINĖS

Kiekvienais metais, kai ilgakojai trumpa kelniai gandrai pradeda braidyti po balas, Bradfordo skautiškasis jaunimas ruošia šventę visuomenei. Tą dieną jie iškilminga sueiga pamini šv. Jurgio — skautų globėjo dieną, o plačiai visuomenei pasirodo meninėj programoj su savo geriausiais sugebėjimais. Šiais metais šventė ruošiama šv. Jurgio dieną — balandžio 23 d.

Parengimas vėl bus latvių salėje (2, Cambridge Place). Sueigos pradžia numatyta 5.30 val., o meninė dalis — 6.30 val. Programa žada būti įvairi ir įdomi: tautiniai šokiai ir žaidimai, solo dainos ir duetai, deklamacijos, linksmi vaizdeliai ir t.t. ir t.t. Po meninės dalies seks pasilinksminimas. Šokiams gros džiazas.

Tikimasi, kad šis parengimas vėl gausiai sutrauks lietuvišką visuomenę iš toli ir iš arti.

KNYGŲ KLUBAS

Kovo 20 d. įvyko Lietuviškos Knygos Skaitytojų Klubo metinis narių susirinkimas. Klubo vedėjas K. Kaktavičius davė metinės veiklos apyskaitą. Paaiškėjo, kad Klubas šiuo metu turi 19 narių. Per metus iš narių sudėtų 44 svarų nupirkta 40 lietuviškų knygų. Apgailėtina tik, kad keletas narių jau „pavargo" skaitydami. Nekuriems jau ir 1 šil. 3 pen. per savaitę išleisti knygoms atrodo per daug.

Nauju Klubo vedėju išrinktas A. Žukauskas. Knygų skaitymas nupigintas iki 6 penų savaitei, tačiau be teisės išstojus šiuos pinigus atgauti. Naujiems nariams nustatytas 10 šil. užstatas, kuris išstojantiems bus grąžinamas.

Sumažinus knygų skaitymo mokestį, norima pritraukti daugiau narių. O su didesniu narių skaičiumi tikimasi, kad bus sudėtos pakankamos sumos įsigyti visoms naujai išleidžiamoms knygoms, kurių kiekis metai iš metų vis mažėja ir mažėja.

Klube knygos keičiamos sekmadieniais 2.30-3 val. **Kap.**

KVEPIANČIOS KNYGOS

New Yorko leidykla, besiverčianti pigiomis minkštais viršeliais knygomis, paskelbė, kad kai kurie jos leidinių viršeliai bus impregnuoti atitinkamais kvepalais, ir kvapas liks mėnesiais. Daržininkystės knygos kvepės gėlėmis, virėjos knyga kepsnių kvapais, romanai iš auksinių Amerikos vakarų — balno odos kvapais.

Autokatastrofose aukų ne mažiau kaip karo metu

(E) Oficialiais duomenimis, vien tik 1959 metais Vakarų Vokietijoje autokatastrofose buvo sužeista arba gyvybės neteko daugiau kaip 400.000 žmonių. Jų tarpe negyvų būta 13.000. Per 5 pastaruosius metus Vakarų Vokietijoje autokatastrofose gyvybės neteko daugiau kaip 64.000 žmonių.

SAVO TAUTOS IR SAVO REIKALAIS

DBLS SUVAŽIAVIMO DIENOS

Balandžio 2-3 dienomis Londone, Lietuvių Namuose, vykęs DBLS suvažiavimas nebuvo šimtaprocentiškai metinis. Kaip atsimename, pernykštis įvyko labai vėlai. O šiais metais pasisekė gana greit susitvarkyti su Lietuvių Namų Akc. B-vės balansais, buvo kviečiamas akcininkų suvažiavimas, bet DBLS nusprendė kartu turėti ir savo suvažiavimą, nors vadovybė pati nerodė jokio entuziazmo, kad ta proga po tokio trumpo laiko būtų renkamos valdžios.

Reikalų, pasirodo, būta, ir jiems apkalbėti praleistos dvi pavasariškos dienos.

Suvažiavimą trumpu įžangos žodžiu atidarė DBLS Pirmininkas S. Nenortas. Valdybos siūlymu, suvažiavimui pirmininkauti pakviestas D. Banaitis, sekretoriauti V. Ignaitis ir J. Zokas.

Sveikindamas suvažiavimą Min. Balučio ir savo vardu, kalbą pasakė Pasiuntinybės Patarėjas V. Balickas, iškeldamas lietuvybės išlaikymo rūpesčius ir organizavimosi reikšmę tam šiuo metu, kai metropolija negali mūsų pastangų paremti, ir apžvelgdamas dabartinę politinę padėtį.

D. Britanijos Krašto Valdybos pirm. kun. A. Kazlauskas sveikino Valdybos ir parapijos vardu, o taip pat perdavė parvežtus sveikinimus Vokietijos Sielovados vadovo Tėvo A. Bernatonio, Vokietijos Krašto V-bos ir Vasario 16 Gimnazijos.

Raštu sveikino „Vilties" Sporto Klubas.

Inž. J. Vilčinskas sritimis apžvelgė padėtį Lietuvoje, padėtį, kuri gali kelti vien tik žmonių nepasitenkinimą. Tasai vaizdas leidžia daryti išvadą, kad Krašto žmonės negali būti patenkinti esamąja padėtimi (taip pat yra faktų, kurie rodo, kad jie iš tikro yra nepatenkinti), ir už Kraštą tenka kalbėti svetur gyvenantiems lietuviams.

Tokia kalba yra suvažiavimui pasiūlytoji ir vienbalsiai priimtoji rezoliucija mūsų Krašto reikalu, pasiųstoji Britų Ministeriui Pirmininkui H. Macmillan.

Dr. S. Kuzminskas, tartum atsakydamas į klausimą dėl mūsų kalbėjimo Krašto vardu, iškelia D. Britanijos lietuvių bendruomenės persiorganizavimą, kad ji būtų veiksminga, kad nutarimai neliktų tik nutarimais, o jiems vykdyti kad būtų ir žmonių ir lėšų. Tokiu vykdytoju jis siūlo DBLS, jei sutartomis sąlygomis sutiktų kitos šio krašto lietuviškos organizacijos.

Suvažiavimas pripažįsta, kad mintis gera, ir tas klausimas paliekamas aiškintis, priėmus atitinkamą rezoliuciją.

Popietiniame šetadienio posėdyje M. Bajorinas supažindino suvažiavimą su Lietuvių Namų B-vės reikalais, paaiškindamas esamąją padėtį ir nušviesdamas ateities planus.

Po pranešimo vyksta gyvos diskusijos, kurios nusitęsia iki pat vakaro. Suvažiavimas priima Direktorių Valdybos pasiūlymą išnuomoti Lietuvių Namų Akc. B-vės Direktorių ir DBLS Valdybos sutartomis sąlygomis Nidos spaustuvę, kurioje dabar spausdinamas „Europos Lietuvis", Nidos Knygų Klubo leidiniai ir kt. Tai užsimota padartyti tais sumetimais, kad būtų duota progos pagerinti spaustuvę, idant ji su visais savo leidiniais nebeduotų nuostolių.

Sekmadienį 9 val. rytą Lietuvių bažnyčioje atlaikytos pamaldos.

Po jų išklausytas DBLS Pirmininko S. Nenorto pranešimas (jo ištraukos bus spausdinamos kitame EL nr.).

Suvažiavimas pasveikino Min. B.K. Balutį ir 60 metų amžiaus sulaukusį aktyvų narį nottinghamietį K. Deveikį.

Atstovaujama suvažiavime buvo 12 skyrių (su 449 balsais). Dalyvavo taip pat 6 kitų lietuviškų organizacijų atstovai.

Lietuvių Namų Akc. B-vės oficialiajame suvažiavime, kuris įvyko sekmadienio popiečiu, priimta apyskaita, o taip pat direktorium pririnktas V. Strimas. Du direktoriai — T. Vidugiris ir A. Adamonis — pasitraukė. Direktorių dabar bus 6.

D. BRITANIJOS MINISTERIUI PIRMININKUI REZOLIUCIJA

Metinis D. Britanijos Lietuvių Sąjungos suvažiavimas, įvykęs 1960 m. balandžio 2-3 d.d. Londone, Lietuvių Namuose, 1-2, Ladbroke Gardens, W.11, dalyvaujant visų kitų lietuvių organizacijų D. Britanijoje atstovams, priėmė šitokią rezoliuciją:

Kadangi š.m. gegužės 16 dieną Paryžiuje susitinka didžiųjų valstybių vyriausybių galvos aptarti nusiginklavimo planų ir santykių tarp Rytų ir Vakarų;

kadangi taip pat aiškėja, kad pastarųjų laikų Sovietų Sąjungos politinės veiklos tikslas, be vadinamosios Berlyno problemos iškėlimo, yra konsoliduoti savo neteisėtus teritorinius laimėjimus Europoje, išgaunant didžiųjų Vakarų valstybių status quo Europoje pripažinimą, ypač Vidurinėje ir Rytų Europoje; ir

kadangi Lietuvos ir kitų Sovietų Sąjungos paskutiniojo karo metu pavergtųjų kraštų likimas visiškai priklauso nuo to, kiek minėtieji Sovietų Sąjungos siekimai bus patenkinti būsimose viršūnių konferencijose, —

Suvažiavimas nutarė:

1) pareikšti padėką D. Britanijos vyriausybei už ligšiolinį nusistatymą priešintis Sovietų Sąjungos grobuoniškiems siekimams ir nepripažinti aiškiai apgavikiško Lietuvos, Latvijos ir Estijos prijungimo 1940 metais prie Sovietų Sąjungos;

2) prašyti D. Britanijos vyriausybę, kad per būsimąsias viršūnių konferencijas ji laikytųsi tos pat politikos, nepripažindama Pabaltijo valstybių įjungimo į Sovietų Sąjungą, ir dar daugiau, — tvirtai gintų principą, jog padarytosios skriaudos turi būti atitaisytos ir, teisingai ir ilgalaikei taikai Europoje užtikrinti, pirmoje eilėje turi būti atstatyta laisvė ir nepriklausomybė visiems kraštams, įskaitant Lietuvą, Latviją ir Estiją, kurie buvo Sovietų Sąjungos pavergti;

3) mums atrodo, kad būtų padarytas didžiausias neteisingumas, jeigu tautų apsisprendimo principas, kuris šiais laikais vis plačiau yra taikomas buvusioms kolonijų tautoms Azijoje ir Afrikoje, nebūtų įgyvendintas pirmoje eilėje Europos centre, senuose, civilizuotuose kraštuose; jeigu neišsivysčiusioms ir niekad valstybinio patyrimo neturėjusioms tautoms būtų pripažįstama laisvė ir nepriklausomybė, o civilizuotos tautos Europoje būtų pasmerktos žiauriai vergijai — toks iš tikrųjų yra Sovietų valdomųjų tautų likimas, — tai pasaulyje susidarytų keista ir kartu pavojinga padėtis.

Mes prašome ir tuo pat laiku tikimės, kad D. Britanija, siekdama įgyvendinti Europoje ir pasaulyje taiką, kovos kaip visuomet dėl **teisingos taikos**.

Suvažiavimo Pirmininkas
Sekretorius

SVEDIJA

ŠVEDIJOS LB METINIS SUVAŽIAVIMAS

Nepriklausomybės atstatymo sukakčiai paminėti ir naujai bendruomenės valdybai išrinkti kovo 6 d. Spongoje, netoli Stockholmo, buvo sušauktas Švedijos lietuvių visuotinis metinis susirinkimas.

ŠLB valdybos vardu atskaitinį pranešimą padarė jos ilgametis pirmininkas arch. J. Pajaujis. Jis priminė, jog šio krašto lietuvių bendruomenė yra susiorganizavusi viena pirmųjų (1950 metais), ir jos įstatai savo metu buvo laikomi pavyzdiniais. Per savo gyvavimo dešimtmetį, dėl emigracijos netekusi maždaug dviejų trečdalių narių, ŠLB turėjo atsisakyti savo ankstesnių organizacijos formų. Dėl tos pačios priežasties nevienodai sugebėta aprėpti tris pagrindines veiklos sritis, būtent, apjungti visus šiame krašte gyvenančius lietuvius į vieną organizacinį vienetą, dalyvauti PLB veikloje ir rūpintis lietuviškaisiais reikalais kitų tautybių tarpe. Per pastaruosius metus pagal turimąsias pajėgas bene geriausiai pavykę atlikti pastarąjį uždavinį, nors ir tai ne visada tiek bendruomenės, kiek pavienių asmenų veiklos dėka.

Nuo Lietuvos okupacijos pradžios Švedijoje veikiančiame Pabaltiečių komitete lietuvių atstovais, mirus rašytojui ir visuomenininkui I. Šeiniui, liko Dr. J. Lingis ir arch. J. Pajaujis, Šio komiteto asmenų iniciatyva pernai vasarą buvo sudarytas garsusis „Rugpiūčio" komitetas, kurio akcija švedų visuomenėje ir spaudoje sukliudė Chruščiovo kelionę Skandinavijon. Pastarajame komitete Dr. Lingį pavadavo p. A. Jovertas.

Šeiniaus mirtis paliko spragą ir PET atstovybėje, kuri sudaryta skyrimo keliu iš centro Niujorke. Lankydamasis Stockholme V. Sidzikauskas tarėsi su ŠLB valdybos pirmininku dėl naujų atstovų paskyrimo.

Bendradarbiavimas su estų ir latvių bendruomenėmis vyksta sėkmingai. Prie žymesnių šios rūšies įvykių priskirtina pernai prieš Kalėdas įvykusi pabaltiečių audiencija pas Švedijos karalių Gustavą VI, kuriam buvo įteiktas padėkos adresas, paminint išeivijos 15-kos metų sukaktį. Taipgi bendromis pastangomis buvo įteiktas pareiškimas prieš užs. reik. ministerį Unden. Tas pareiškimas sulaukė gyvo atbalsio šio krašto didžiojoje spaudoje.

Lietuviai dalyvauja taipgi Baltų humanistinės d-jos ir BHD Šalpos organizacijos veikime. Pranešimas apie pastaruoju metu pasitaikiusius nesklandumus šioje srityje sukėlė susirinkimo dalyvių susirūpinimą, kuris buvo išreikštas vienbalsiai priimta atitinkama rezoliucija. Tuo pačiu išreikšta padėka ligšioliniams atstovams, kurie įgalioti toliau atstovauti sutinkamai su bendruomenės nusistatymu. Ryšium su tuo vienbalsiai priimtas ir kitas bendro pobūdžio nutarimas principiniam bendradarbiavimui su kitomis organizacijomis nustatyti.

Naujoji ŠLB valdyba išrinkta beveik iš tų pačių asmenų, leidžiant kooptuoti specialioms pareigoms dar du asmenis. Pirmininku perrinktas arch. J. Pajaujis.

Susirinkimas baigtas Tautos Himnu. Susirinkimui pirmininkavo inž. J. Krikščiūnas iš Vesteros, sekretoriavo Dr. K. Čeginskas iš Uppsalos. Revizijos pranešimą padarė inž. Gumauskas. Suvažiavusius telegrama iš Lundo pasveikino Lietuvos kariuomenės savanoris kūrėjas plk. ltn. Menauskas. Po oficialiosios dalies susirinkimo dalyviai bendrai pasivaišino dailininkų E. ir E. Budrių erdvioje atelje. Dalyvių tarpe buvo ir velionies Šeiniaus našlė.

Ta pačia proga įvyko Baltų humanistinės d-jos šalpos organizacijos liet. sekcijos posėdis. (ELI)

VOKIETIJA

VIETOJE GLOBOS — SOCIALINĖ PAGALBA

Kaip vokiečių spauda informuoja, Federalinės Vokietijos ministrų kabinetas vasario mėn. priėmė socialinės pagalbos įstatymą, kuris naujai tvarko globos teisę ir išplečia bendruomenės pagalbą į vargą patekusiems. Įstatymas vietoje „Fuersorge" (globa) ir „Wohlfart" (šalpa) įveda naują sąvoką „Sozialhilfe" (socialinė pagalba), kad tuo būdu pabrėžtų, jog socialinėje valstybėje bendruomeninė pagalba yra neginčijama teisė, o ne kilni labdarybė. Pagal naująjį įstatymą bus dviejų rūšių pagalba: pragyvenimo ir ypatingų atvejų pagalba.

Teisę į pragyvenimo pagalbą turės tas, kas, vienas būdamas, per mėn. turi pajamų ne daugiau kaip 68 DM. Ypatingų atvejų pagalba bus duodama, jei pajamos neprašoka 102 DM. Kiekvienam šeimos nariui turės būti duodamas 60 DM priedas. Tuo atveju, jei buto nuoma siekia 45 DM., 4 asmenų šeima ypatingoje vargo būklėje būtų remiama iki 327 DM. mėn. Priešingai ligšioliniam įstatymui, socialinės pagalbos ne reikės grąžinti.

Kaip ypatingų atvejų pagalbos yra numatyti šie nauji potvarkiai:

1. Paskolos naujos egzistencijos įkūrimui.

2. Pašalpa gabiems mokiniams (aukštesniosiose mokyklose, universitetuose ir specialiose mokyklose).

3. Apsauginė sveikatos globa (poilsio buvojimai vaikams, motinoms, jaunimui).

4. Tarpininkavimas tinkamam darbui gauti, parengimai seniems ir vienišiems žmonėms.

5. Mėnesinis 150 DM. aklų žmonių priežiūros priedas, jei jų mėnesinės netto pajamos neprašoka 500 DM. Pagalba kiekvienam aklojo šeimos nariui sieks 80 DM.

6. Neapmokami patarimai Socialinės Pagalbos įstaigose.

7. Kūniškai sužalotiems ir TBc ligoniams bus duodama dviguba pašalpos norma 133 DM. Jų šeimų priedai padidės nuo 60 iki 80 DM.

Provizoriniu apskaičiavimu, socialinės pagalbos išlaidos, siekusios pastaraisiais metais 1.3 milijardų markių, pagal naująjį įstatymą pakils iki 1.5 milijardų. Šias padidintas išlaidas mokės miestų ir apskričių savivaldybės, kurioms ir iki šiol teko šias išlaidas mokėti.

Žinoma, teks dar palaukti, kol šis projektas bus priimtas. (Inf.)

IŠ ANKSTO JAU RUOŠKIMĖS BIRŽELIO 14-21 D. MINĖJIMAMS

Ryšium su 20-ties metų Lietuvos bolševikine okupacija ir Birželio 14-21 d. išvežimais, Vokietijos Krašto Valdyba ragina visas apylinkes ir seniūnijas suorganizuoti kartu su estais ir latviais minėjimus. Iš savo pusės, kiek galimybės leis, ji ruošėjams pagelbės.

Parodykime organizuotumą, ištvermingumą ir kovingumą.

DUESSELDORFAS

Kovo 5 d. Duesseldorfe įvyko vietinės lietuvių apylinkės visuotinis narių susirinkimas. Kartu buvo paminėta ir Vasario 16-ji. Tylos minute pagerbti visi žuvusieji dėl Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės.

Buvo išrinkta šios sudėties valdyba: M. Valaitis — pirmininkas, K. Gumuliauskas, K. Balnys, B. Čeponis ir A. Magdišauskas. Buvo surinkta 57 DM solidarumo mokesčio ir 37.50 DM aukų Vasario 16 Gimnazijai.

Prekybos įmonei Londone reikalingas jaunuolis. Turi būti baigęs gimnaziją su gerais pažymiais matematikoj. Tinkamam kandidatui — geros perspektyvos.

Rašyti: P.B. Varkala, 368, Old Street, London, E.C.1.

EUROPOS LIETUVIS — LITHUANIAN WEEKLY.

Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470

Redakcijos ir Administracijos adresas: **1, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PARk 2470.**

Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra.

Prenumeratos kaina: metams 40 šil., 6 mėn. 22šil., atskiras numeris 1 šil.; dolerio kraštuose — 6 dol. metams.

Leidžia Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro DBLS Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių pirmininkai.